

**NIECH ŻYJE RZĄD
ROBOTNICZY
I WŁOSCIAŃSKI**

REDAKCJA

SEKRETARZ REDAKCJI PRZYJMUJE
INTERESANTÓW OD GODZINY 12 DO 1

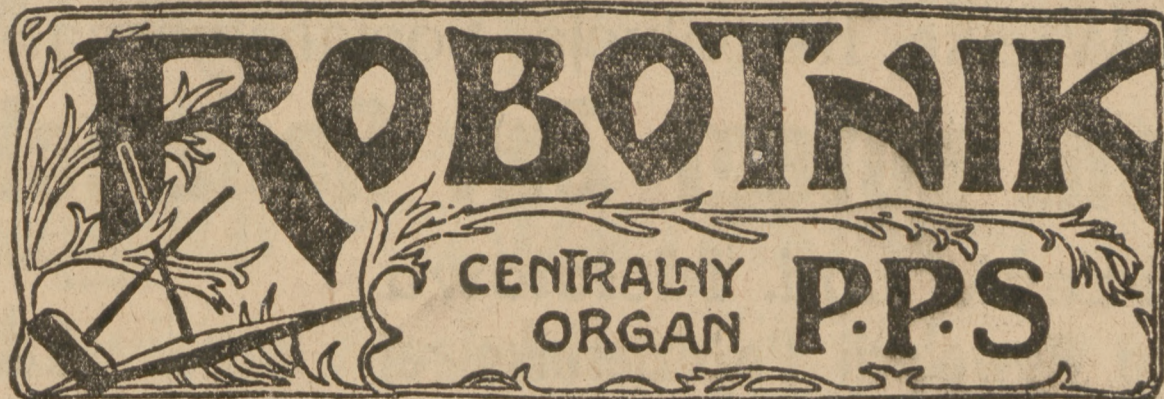
ADMINISTRACJA

CZYNNĄ OD GODZINY 8-ej DO 15-ej

BANK GOSPODARSTWA SPÓŁDZIELCZEGO

ODDZIAŁ W WARSZAWIE Nr 195

KONTO W P.K.O. Nr 1-930

PROLETARIUSZE WSZYSTKICH KRAJÓW ŁĄCZCIE SIĘ!

Wydawca: Rada Naczelna P. P. S.

**NIECH ŻYJE
SOCJALIZM!**

REDAKCJA I ADMINISTRACJA

WARSZAWA

Al. Jerozolimskie 121

TELEFONY:

SEKRETARIAT RED. NACZ. 8.85-00

SEKRETARZ REDAKCJI 8.85-02

ADMINISTRACJA WYDAWNICTWA 8.85-04

DZIAŁ OGŁOSZEŃ 8.85-05

DRUKARNIA 8.79-61

Stanisław Szwalbe

Przewodniczący Rady Naczelnej P.P.S.

W dniu 30-lecia Rewolucji Październikowej

W SRÓD głosów sławiących Rewolucję Październikową powinien w dniu obchodu jej 30-lecia szczególnie mocno zabrzmieć głos odrodzonej Polskiej Partii Socjalistycznej.

Bowiem właśnie stosunek do tej rewolucji był, jest i będzie jedną z widomych oznak świadczących o tym, po której stronie barykady staje w wieku XX wszelki ruch masowy: po stronie postępu — czy też po stronie wstecznictwa.

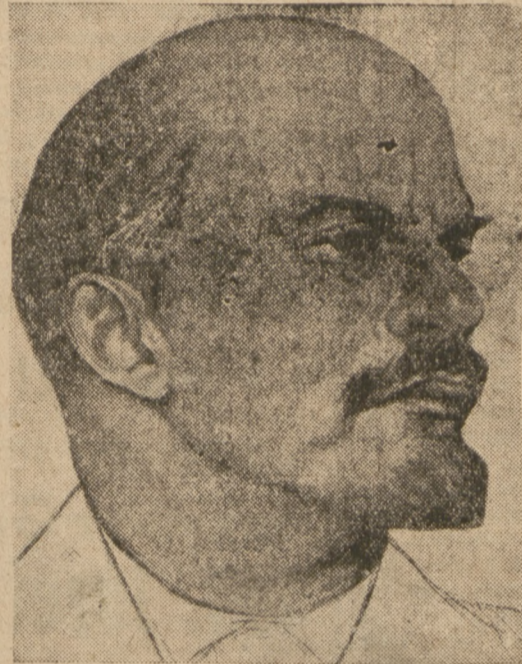
30-lecie Rewolucji Październikowej wypada w czasie, gdy świat znów tak jak po pierwszej wielkiej wojnie światowej — zaczyna się dzielić na dwa zasadnicze obozy: obóz rewolucji i obóz kontrrewolucji. Różnica polega jednak na tym, że wtedy Związek Radziecki był niemal odosobniony i otoczony murem mniej lub bardziej zaciętych

wrogów, do których niestety należała również ówczesna Polska. A do przeciwników lub ludzi niedostrzegających wagi tej Rewolucji należeli także liczni socjaliści, m. in. większość socjalistów polskich.

Staranne odgródnienie robotników polskich i działaczy socjalistycznych od prawdziwych wiesci o szczytnych hasłach Rewolucji Październikowej — o hasłach pokoju, chleba dla pracujących i wolności dla ludów cierpiących pod jarzmem carskim, a przede wszystkim dla Polski — o trudnościach i zwycięstwach, o walkach i męce, w jakich budowali sowieccy ludzie swe nowe ludowe państwo, — było jedną z przyczyn, dla której nawet wielu demokratów dobrej woli tak źle i mylnie oceniali wówczas Rewolucję Październikową.

wolucji Październikowej jest — obiektywnie możemy to stwierdzić — bardzo duży.

BIORĄC udział w święcie dnia 7 listopada 1947 roku i świadomi roli dzisiejszej Związku Radzieckiego w walce o pokój i o dalszą przebudowę społeczną na świecie, — deklarujemy, że i nadal nie ustaniemy w wysiłkach, by zrozumienie prawdy o epokowym znaczeniu Rewolucji Październikowej, by przyjaźń i współpraca polsko-radziecka jeszcze bardziej się ugruntowały. Świadomość nowej drogi, po której Polska idzie, musi iść i chce iść, drogi pogłębienia reform społecznych w kraju i drogi sojuszu polsko-radzieckiego w zakresie polityki zagranicznej — powinna dotrzeć do każdej chaty na wsi i do każdego mieszkania robotniczego w mieście.

WŁODZIMIERZ LENIN

JÓZEF STALIN

Leningrad

Tu przed trzydziestoma laty rozpoczęła się Rewolucja Październikowa

PO ostatniej wielkiej wojnie, po wspaniałym zwycięstwie Armii Czerwonej nad hitleryzmem nawet „ślepu” musiało spaść bielmo z oka”. Każdy jako tako świadomy obywatel Polski zdał sobie sprawę z tego, że obok Wielkiej Rewolucji Francuskiej z końca XVIII wieku Wielka Rewolucja Październikowa 1917 roku jest najważniejszym zdarzeniem w historii nowożytnej. Wszyscy w Polsce zrozumieli, że Rewolucja Rosyjska otworzyła nową kartę w dziejach ludzkości, że jej kierownicy — Lenin i Stalin — przejdą do historii świata, jako czolowi przywódcy walk o postęp ludzkości.

Z tego wszystkiego w pełni zdaje sobie sprawę odrodzona Polska Partia Socjalistyczna, i dlatego PPS jest głosiędem tych prawd wśród najszerszych mas Narodu Polskiego. Wkład odrodzonej PPS w dzieło zmiany stosunku Narodu Polskiego do Związku Radzieckiego i Re-

Henryk Świątkowski

Prezes Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej

Każdy Polak powinien znać przebieg Rewolucji Październikowej

Wielka Październikowa Rewolucja Socjalistyczna, po raz pierwszy w dziejach świata obalila panowanie klas eksploatatorskich i ustanowiła władzę klasy robotniczej — dyktaturę proletariatu, Rewolucja stworzyła nowy typ państwa — socjalistyczne państwo radzieckie.

W wyniku zbrojnego powstania 24 — 25 października starego stylu (6 — 7 listopada) 1917 r. rewolucyjni robotnicy, żołnierze i marynarze Leningradu (wówczas Piotrogradu) obalili burżuazyjną władzę Rządu Tymczasowego Rosji i władza przeszła do rąk Rad.

Wielka Październikowa Rewolucja była przygotowana i przeprowadzona pod politycznym kierownictwem Partii Bolszewików i jej wielkich wodzów Lenina i Stalina.

Rewolucję Październikową poprzedzały rewolucja 1905 — 1907 r. oraz lutowa burżuazyjno-demokratyczna rewolucja 1917 r., w których robotnicy i chłopcy rosyjscy przeszli szkolenie doświadczenia rewolucyjnego i uświadomienia politycznego.

Po obaleniu w lutym 1917 r. ca-

ratu demokratyczna burżuazja stworzyła Rząd Tymczasowy i zagarnęła władzę. Ale równocześnie w Rządzie Tymczasowym działały Rady delegatów robotniczych i żołnierskich, które występowały jako organa rewolucyjno-demokratycznej dyktatury klasy robotniczej i chłopów. Powstała więc sytuacja, w której istniały dwie władze o zupełnie sprzecznych dążeniach, co oczywiście, długo utrzymać się nie mogło.

Tezy Lenina

Po powrocie z emigracji Włodzimierz Lenin, dn. 4 kwietnia 1917 r. przedłożył Partii Bolszewików plan walki o przejście do burżuazyjno-demokratycznej rewolucji do rewolucji socjalistycznej. Były to historyczne „Tezy kwietniowe”. Lenin wezwał Partię Bolszewików do odwołania pomocy Rządowi Tymczasowemu, zdobywania większości w Radach oraz usuwania z nich przeciwników socjalistyczno-rewolucyjnego programu. Partia Bolszewików na konferencji 24—29 kwietnia 1917 r. jednomyślnie przyjęła tezy Lenina.

Po antyrządowych demonstracjach robotniczych, krwawo zwalczanych przez Rząd Tymczasowy, i ustanowieniu jedynowładztwa burżuazji i Rad (z eserowsko-miensewizkim kierownictwem) — Rady stały się posłusznym narzędziem Rządu Tymczasowego. Partia Bolszewików zmuszona była znowu przejść do konspiracji, a Włodzimierz Lenin — ukrywać się wśród przyjaźni. W tych nowych warunkach, Partia Bolszewików zmieniła swoją taktykę, czasowo powstrzymując się z wysuwaniem hasła „Cała władza dla Rad”, i zaczęła organizować robotników, żołnierzy i biedotę chłopską do zbrojnego powstania przeciwko władzy burżuazji.

VI zjazd Partii Bolszewików, odbywający się nielegalnie (26.VII — 3.VIII 1917 r.), zatwierdził „kurs na przygotowanie powstania”. W końcu sierpnia 1917 r. kierowane przez Partię Bolszewików uzbrojone masy robotnicze, rozgromiły kontrewolucyjne oddziały wojskowe Kornilowa.

Tymczasem masy proletariackie i żołnierskie, przekonywując się coraz bardziej o słuszności programu rewolucyjnego Partii Bolszewików wybierały do Rady w większości

bolszewików na miejsce eserów i miensewizków. Bolszewicy otrzymali większość miejsc w Radach — Piotrogradzkiej, Moskiewskiej, w Baku i innych miastach. Dnia 7.10.1917 r. Lenin tajnie przybył do Piotrogradu.

W tym czasie w sytuacji międzynarodowej i wewnętrznej powstawały warunki, które dyktowały konieczność proletariackiego powstania (dojrzwianie sytuacji rewolucyjnej w Europie, ruchy narodowo-wyzwoleńcze, niepokoje w armii, wzrost zaufania społeczeństwa do Partii Bolszewików). Były jawnie widoczne przygotowania Rządu Tymczasowego do oddania Piotrogradu Niemcom i do zduszenia rewolucji.

Dnia 10.10 1917 r. C. K. Bolszewików na wniosek Lenina przyjął uchwałę, że powstanie zbrojne dojrzało i jest nieuniknione. Dnia 12.10.1917 r. przy Piotrogradzkiej Radzie stworzony został komitet wojenno-rewolucyjny. Pod kierownictwem Stalina, Swierdłowa, Dzierżyńskiego i Molotowa, Komitet ten stał się sztabem powstania. Na posiedzeniu C. K. Bolszewików 16.10. (starego stylu) 1917 r., wybrane zostało kierownictwo partyjne powstania ze Stalinem na czele.

Zbrojne powstanie

Rząd Tymczasowy zmobilizował oddziały zbrojne (junkrów, kozaków itd.), celem zdławienia powstania. Powstanie zaczęło się jednak 24.10 1917 r. w przeddzień otwarcia II Wszechrosyjskiego Zjazdu Rad. Kierownictwo powstania objął Lenin. W ciągu 25 i 26 października 1917 r. powstańcy zdobyli szturmem Pałac Zimowy i aresztowali obradujących tam ministrów Rządu Tymczasowego. Wieczorem 25.10. otwarty został II Wszechrosyjski Zjazd Rad delegatów robotniczych i żołnierskich, który uchwalił przejście władzy państwowej w ręce Rad. Zjazd przyjął historyczne dekrety o pokoju, o ziemi i powołał do życia robotniczo-włosciański rząd radziecki — Radę Komisarzy Ludowych. Przewodniczącym Rady Komisarzy Ludowych został wybrany Lenin, Komisarzem do spraw narodowości — Stalin.

W uporczywej krwawej walce z junkrami, białogwardystami, miensewizkami i eserami, wprowadzona została władza radziecka w Mo-

skwie (25.10. — 2.11.), Kijowie (16—26.1. 1918 r.) i w innych miastach. W ciągu stycznia i lutego 1918 r. władza Rad w zwycięskim puchodzie opanowała cały kraj.

Zdobycze Rewolucji

W wyniku Wielkiej Październikowej Rewolucji Socjalistycznej, środki produkcji stały się własnością społeczną. Ziemia, fabryki, koleje żelazne, banki, transport morski i rzeczny stały się ogólnonarodową własnością. Rewolucja od samych podstaw zniszczyła państwowy aparat klas rządzących i stworzyła państwo nowego typu — Rady, jako formę dyktatury proletariatu. Rewolucja wyzwoliła uciskane narody Rosji, podniosła je do roli równoprawnych budowniczych państwa, gospodarki i kultury — w braterskiej współpracy suwerennych republik związkowych w ramach Z.S.R.R. Rewolucja wyzwoliła kobiety ze stanu poniżenia prawnego, obdarzając je prawnym i faktycznym równoprawniem.

Zwyciężając w wojnie domowej 1918 — 1920 r. przeciw białogwardziom i interwentom, narody radzieckie rozwinęły gigantyczną pracę dla odbudowy, a następnie rekonstrukcji socjalistycznej wszystkich gałęzi gospodarki narodowej Z.S.R.R.

Państwo radzieckie, powstałe, wyrosłe i okrzepłe pod kierownictwem Lenina i Stalina, stworzyło najlepsze warunki dla wspaniałego zrywu patriotyzmu radzieckiego, który znalazł wyraz w ciężkiej, wytrwałej, ale zwycięskiej wojnie z hitlerowskim najeźdźcą w latach 1941 — 1945.

Polityka narodowościowa, polityka słowiańska Z.S.R.R., oparta na zasadach równoprawnienia, prawa do niepodległości i braterstwa wszystkich narodów — wielkich i małych — postawiła Z.S.R.R. na czele demokratycznej, walczącej o trwały pokój, bezpieczeństwo i braterstwo narodów, społeczności ludzkiej.

Trzydzięci lat istnienia Państwa Radzieckiego, jego ostateczne utalenie się oraz zwycięstwo jego form ustrojowych na jednej z szóstych części globu ziemskiego, jest najpewniejszą gwarancją pokojowego rozwoju Narodu Polskiego i wszystkich narodów miłujących wolność.

Życzenia

w dniu Święta Państwowego ZSRR

W dniu Święta Narodowego Związku Radzieckiego — 30 rocznicy Rewolucji Październikowej Prezydent RP Bolesław Bierut, tow. Premier Cyrankiewicz, Marszałek Żymierski i minister Modzelewski wystosowali do Moskwy depezesz gratulacyjne, których treść podajemy na stronie 2.

Pozatem życzenia do Moskwy przekazał m. in. KC PPR do KC WKP (b), CK, Str. Demokratycznego do Przewodniczącego Najwyższej Rady ZSRR Szwernika i do Generalissimusa Stalina, KCZZ do Centrali Związków Zaw. w Moskwie (WCSPS), organizacje młodzieżowe OMTUR, ZWM, „Wici”, ZMD i ZHP do Generalissimusa Stalina, do Antyfaszy-

stowskiego Komitetu Młodzieżowego i do Centralnego Komitetu Związku Młodzieży Komunistycznej, Związek Rewizyjny Spółdzielni R. P. i „Spolem” do spółdzielców radzieckich.

Generalissimus Józef Stalin

Moskwa — Kreml

W dzień Święta Państwowego Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich, w XXX Rocznicę Wielkiej Październikowej Rewolucji Socjalistycznej, Polska Partia Socjalistyczna przesyła najserdeczniejsze życzenia dalszych osiągnięć w dziedzinie socjalistycznego budownictwa. Niech rozwija się i krzepnie przyjaźń narodów radzieckich i narodu polskiego, ugruntowana wspólną tradycją walk rewolucyjnych, spójna wspólnie przelana krwią żołnierza radzieckiego i polskiego w wojnie o wspólną sprawę, scementowana wspólną linią pokojowej i postępowej polityki w latach powojennych, opierająca się na jedności tych samych przodujących sił społecznych w obu państwach i zmierzająca ku jednemu działaniu tych sił w skali międzynarodowej.

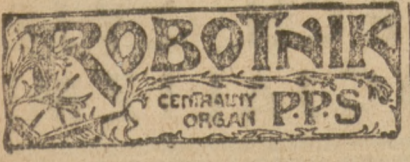
ZA CENTRALNY KOMITET WYKONAWCZY
POLSKIEJ PARTII SOCJALISTYCZNEJ

Józef Cyrankiewicz **Kazimierz Rusinek**
SEKRETARZ GENERALNY PRZEWODNICZĄCY

Delegacja polska w Moskwie

MOSKWA (PAP). Bawiąca tu w związku z uroczystościami jubileuszowymi, delegacja polskich partii politycznych, związków zawodowych i Ligi Kobiet, zwiedziła Mauzoleum Lenina, Kreml oraz Muzeum Lenina. Przewodniczącym Radzieckiego Komitetu Słowiańskiego gen. Gundorow wydal na cześć gości polskich obiad.

Członkowie delegacji polskiej oraz przybyła w dniu wczorajszym grupa literatów polskich obecni byli wieczorem na uroczystej akademii

Warszawa, 7 listopada.

Wielka Rewolucja Socjalistyczna źródłem potęgi Zw. Radzieckiego

Przemówienie min. Mołotowa w rocznicę Rewolucji Październikowej

Wobec późniejszej pory, podajemy poniżej streszczenie części przemówienia min. Mołotowa wygłoszonego w Moskwie w okazji 30 rocznicy Rewolucji Październikowej. Pełny tekst przemówienia ministra Mołotowa zamieścimy w numerze jutrzejszym.

MOSKWA (PAP). Na uroczystym posiedzeniu Moskiewskiej Rady Delegatów Pracujących minister spraw zagranicznych Mołotow wygłosił przemówienie, poświęcone 30 rocznicy Rewolucji Październikowej.

„Radosne uczucie z powodu zwycięstwa socjalizmu w naszym kraju, mówi min. Mołotow, przetrzymują dziś nie tylko ludzie Związku Radzieckiego, ale i narody przyjaznych nam krajów oraz miliony ludzi w krajach kapitalistycznych i w krajach kolonialnych. Wrogowie nasi przepowiadali, że władza radziecka nie utrzyma się długo. Jednak bolszewicy nie przelecieli się tych przepowiedni i zbudowali w ciągu 30 lat państwo socjalistyczne.

TRZY OKRESY

Mołotow dzieli minione 30 lat na trzy okresy: pierwszy okres — od Rewolucji do wybuchu drugiej wojny światowej, drugi okres — to czas wielkiej wojny o wolność i wreszcie trzeci okres — budownictwa powojennego. Mówca kreśli historię pierwszego okresu, w ciągu którego Związek Radziecki został przekształcony w jedno z czołowych państw przemysłowych. Produkcja przemysłowa ciężkiego przemysłu wzrosła w tym okresie w porównaniu z rokiem 1913 — 12 razy, produkcja rolna — 2 razy. Był to — nie postęp, lecz skok. Zlikwidowane zostało w tym czasie bezrobocie i ogromnie wzrosła stopa życia pracujących.

Okres wojny wykazał jak wielką jest potęgą i siłą państwa socjalistycznego. Naród radziecki ocalił dzięki swej nieugiętej walce cywilizację europejską przed fałszywym światem, w tym — wielką zasługę narodu radzieckiego i jego wielkiego wodza Stalina. Zw. Radziecki wyszedł z tej wojny jeszcze bardziej wzmocniony i zjednoczony.

W okresie odbudowy powojennej, przetrzymany — mówi dalej Mołotow — do realizacji nowego planu 5-letniego. Posuwamy się zdecydowanie nie naprzód we wszystkich gałęziach przemysłu, gospodarki rolnej i w transporcie. Wzrasta wydajność naszej produkcji przemysłowej. W październiku globalna produkcja naszego ciężkiego przemysłu osiągnęła już przedwojenny poziom miesięczny z 1940 roku. Wszystko to świadczy, że stworzone zostały w naszym kraju warunki szybkiego podniesienia dobrobytu narodu i dalszego wzmocnienia potęgi państwa radzieckiego.

ROZMACH ODBUDOWY

W BOHATERSKIM wysiłku narodu nasz realizuje postawione przez Stalina zadanie, odbudowy przedwojennych terenów, odbudowy przedwojennego poziomu przemysłu i rolnictwa i przekroczenia tego poziomu. W gospodarce rolnej pierwszy rok planu 5-letniego był ciężki z powodu suszy, jednakże kraj nasz szybko, przewyższył wynikające stąd trudności i zbiory tegoroczne przewyższają zeszłoroczne o 50 proc. W przemyśle plan zeszłoroczny wykonany został w 96 proc., w roku bież. przemysł radziecki wykonuje plan z nadwyżką. W ciągu pierwszych dziewięciu miesięcy

plan wykonano w 103 proc. W roku bieżącym będą nadrobione braki roku ubiegłego i plan pierwszych dwóch lat pięcioletki będzie wykonany w całości.

Porównanie Zw. Radzieckiego ze starą Rosją carską, która nie mogła się oprzeć, ani imperializmowi japońskiemu, ani hordom Wöhlhela, wykazuje nasocnie, że ludowa rewolucja, kierowana przez partię Lenina — Stalina przekształciła kraj w wielkie i przodujące mocarstwo. Zw. Radziecki zawiązuje swą wielkość rewolucji socjalistycznej i wielkość tę uznają dzisiaj narody całego świata. Gdyby bolszewicy nie wyrwali przed 30 laty władzy z rąk popleczników burżuazji, kraj nasz, podkreśla Mołotow, utra-

ciłby niepodległość i musiałby nędznie węgetować.

BANKRUCTWO KAPITALIZMU

Mołotow porównuje dalej rozwój Zw. Radzieckiego w okresie międzywojennym z rozwojem Anglii i Francji. W okresie tym przemysł angielski i francuski dreptał w miejscu, przewyżając wprawdzie w poszczególnych latach pewien rozwój, lecz częściej jeszcze przeżywał lata stagnacji i upadku. Przemysł radziecki w tym czasie zwiększył się prawie dwunastokrotnie. Ta uderzająca różnica wynika z faktów, że przemysł i cała gospodarka narodowa ZSRR zbudowana jest na fundamencie socjalizmu, gdy gospodarka Anglii i Francji jest gospodarką kapitalistyczną. Fundament socjalizmu w Związku Radzieckim wzmacnia się z każdym dniem, filary zaś społeczeństwa kapitalistycznego w Europie są nawskroś przetrzęsane.

Naród polski nigdy nie zapomni szlachetnej pomocy Zw. Radzieckiego

Depesze Prezydenta i Rządu R. P. do Stalina i Rządu ZSRR

Do Przewodniczącego Prezydium Rady Najwyższej ZSRR D. N. M. SZWERNIKA, Moskwa.

Z okazji 30-lecia Rocznic Rewolucji proszę przyjąć najserdeczniejsze pozdrowienia od Rzeczypospolitej Polskiej i najserdeczniejsze życzenia od narodu polskiego.

Z uczuciem głębokiej radości i przyjaźni naród polski uczestniczy w wielkiej uroczystości narodów Związku Radzieckiego, świętujących 30-letni jubileusz historycznego zwycięstwa, które zapoczątkowało nową drogę w rozwoju kraju, dało początek nowej epoce twórczej i kulturalnego rozwoju w życiu wszystkich jego narodów, stworzyło nowe perspektywy dalszego postępu dla ludzkości.

Kiedy hitlerowski faszyzm usiłował zagrozić drodze do rozwoju ludzkości, przed obliczem całego świata ukazały się nieocenione osiągnięcia wielkiego zwycięstwa, którego 30-lecie świętuje obecnie Kraj Radziecki.

Naród polski nigdy nie zapomni, że wywalczył swoją wolność i niezależność dzięki szlachetnej pomocy narodów radzieckich, ich niewyczerpanej sile i ich obywatelom, którzy w okresie ostatnich dziesięcioleci.

Niech żyje i wzrasta w siły Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich — ostoja pokoju i postępu, niezawodny sprzymierzeniec i przyjaciel Rzeczypospolitej Polskiej.

(—) BOLESŁAW BIERUT

Do Przewodniczącego Rady Ministrów ZSRR Generalisimusa J. STALINA, Moskwa.

W 30 rocznicę Wielkiej Socjalistycznej Rewolucji Październikowej, która stała się przełomową datą w historii ludzkości, przesyłam zarówno Panu, jak również Narodom Związku Radzieckiego najserdeczniejsze życzenia i pozdrowienia w imieniu swoim i w imieniu Rządu Polskiego.

Wielka Socjalistyczna Rewolucja Październikowa, natchniona i kierowana przez Lenina i Stalina, nie tylko przyniosła wolność narodom Rosji, ale i stworzyła podstawy nowych stosunków między narodami, zapoczątkowała nową erę w stosunkach między Polską i jej Wielkim Sąsiadem Wschodnim.

W dniu dzisiejszym łączymy się z braćmi narodami Związku Radzieckiego, który stał się twierdzą postępu i ogniskiem głębokiej ludzkiej kultury we wspólnym dążeniu do utrwalenia dzieła pokoju, tak bardzo upragnionego przez narody świata.

Sołusz i przyjaźń ze Związkiem Radzieckim przyniosła nam wolność i niepodległość. W dalszym rozwoju serdecznie przyjaźni z braćmi narodami radzieckimi widzimy najskuteczniejszą i najrozsądniejszą drogę do przyszłości naszego kraju, rojącej ogólnego dobrobytu, powszechnego bezpieczeństwa i pokoju.

(—) JÓZEF CYRANKIEWICZ

Do Ministra Sił Zbrojnych ZSRR Marszałka Związku Radzieckiego M. BULGANINA, Moskwa.

W związku z 30 rocznicą Rewolucji Październikowej przesyłam na Wasze ręce w imieniu Wojska Polskiego i swoim własnym najserdeczniejsze pozdrowienia żołnierzom, sierżantom, oficerom i generałom Armii Radzieckiej, której walką i ofiarą krwią zostało ugruntowane potężne Państwo Radzieckie — ostoja pokoju.

Rewolucja Październikowa rozpoczęła zwycięską drogę, dzięki której mogli się rozwijać postęp i demokracja w walce z faszyzmem i reakcją. Niech żyją narody Związku Radzieckiego i Ich bohaterka Armia Radziecka.

(—) MICHAŁ ZYMIERSKI Marszałek Polski

Do Ministra Spraw Zagranicznych ZSRR p. W. MOŁOTOWA, Moskwa

W 30 rocznicę Wielkiej Socjalistycznej Rewolucji Październikowej proszę przyjąć, Panie Ministrze, moje najserdeczniejsze życzenia.

Naród polski nie zapomni nigdy, że Rewolucja Październikowa uznała w całej pełni jego prawo do niepodległości i wolnego bytu. Jej zwycięstwu pochodowi również w czasie ostatnich zmaganiach nad wspólnym wrogiem zawdzięczamy nasze wyzwolenie i odrodzenie.

Pokojowa współpraca Polski ze Związkiem Radzieckim, oparta na wspólnym dążeniu do osiągnięcia trwałego i sprawiedliwego pokoju — podstawy powszechnego bezpieczeństwa oraz gwarancji i nienużalności naszych granic, przyczyni się niewątpliwie do dalszego zacieśnienia więzów przyjaźni dla dobra naszych narodów.

(—) ZYGMUNT MODZELEWSKI

W najbliższą niedzielę dn. 9 listopada o g. 10.30

W SALI ROMA W WARSZAWIE przemawiać będzie

Sekretarz Generalny CKW PPS tow. Józef Cyrankiewicz

na temat:

„Chwały CKW PPS z dn. 21 października 1947 w sprawie sytuacji międzynarodowej

Strajk generalny w Grecji Masowy napływ ochotników do gen. Markosa

ATENY (SAP). Sytuacja w Grecji staje się coraz poważniejsza. W chwili obecnej Grecji grozi strajk powszechny, jako odpowiedź przeciw narzuconemu przez rząd ateński warunkom pracy. Strajk ma się zacząć 7 listopada o północy.

Robotnicy greccy nie chcą przenieść do Federacji Zw. Zaw., której zarząd nie jest wybrany przez robotników, ale narzucony przez reakcyjny rząd.

Polioja dokonała szeregu aresztowań wśród robotników.

ROŚNIE ARMIA DEMOKRATYCZNA

PARYŻ (PAP). Z wyzwolonych obszarów greckich donoszą, że rozwija się tam w całej pełni zaciąg ochotniczy do armii demokratycznej, która w ciągu ostatnich 2 tygodni podwoiła swe szeregi. Ochotnicy wstępują do wojska pod hasłem: „Zbliża się godzina zwycięstwa. Wszyscy do szeregów!”

Depesza KC PPR do Stalina

Sekretarz generalny KC PPR — tow. Gomułka — Wiesław przesyła do KC WKP (b) na ręce Tow. STALINA w imieniu KC PPR depeszę w której m. in. czytamy:

Narody Związku Radzieckiego pod kierownictwem sławnej WKP (b) nie tylko pokonały wszystkie wewnętrzne trudności budownictwa socjalistycznego, lecz zadali śmiertelny cios hitlerowskiemu najazdowi, odda-

jąc w ten sposób największą przysługę całej ludzkości, a szczególnie narodowi polskiemu. Dzisiaj, kiedy amerykańscy imperialiści i inni podżegacze wojenni usiłują podjąć plany hitlerizmu zapanowania nad światem, Związek Radziecki, jako główny ośrodek i ostoja pokoju jest znowu nadzieją i oparciem pokojowych dążeń wszystkich ludów świata.

Klasa robotnicza Polski krocząc razem z klasą robotniczą, z narodami Rosji w latach walki z caratem, w sławne dni 1905 r. Rewolucja Październikowa uznała prawo do niepodległości narodu polskiego, ujarzmiło go ongi przez carat. Naród polski wdzięczny jest bohaterstwu Armii Radzieckiej za wyzwolenie ziem polskich spod hitlerowskiej okupacji, za decydującą pomoc w odzyskaniu odwiecznych ziem polskich po Odre i Nysę Łużycką.

Klasa robotnicza i cały naród polski dochowa wierność sojusznowi i braterskiej przyjaźni między Polską a Związkiem Radzieckim, widząc w tym najlepszą gwarancję bezpieczeństwa, pokoju i niepodległości.

Ryszard Strauss musi się zdenazyfikować

HAMBURG (ZAP). W/g komunikatu niemieckiego trybunału denazyfikacyjnego w Garmisch-Partenkirchen, 84-letni Ryszard Strauss zaliczony został do grupy sympatyków hitlerizmu i musi się poddać procesowi denazyfikacyjnemu. Strauss był w hitlerowskich Niemczech prezydentem Instytutu Muzycznego Rzeszy.

„Związek Radziecki będzie do końca bronił sprawy pokoju”

—mówi Herbert Morrison

LONDYN (SAP). — Przemawiając w Izbie Gmin, wicepremier Herbert Morrison poruszył problemy polityki międzynarodowej. Morrison m.in. powiedział, że Stany Zjednoczone opierają swą politykę na posiadaniu tajemnicy bomby atomowej, chociaż te „tajemnice” można właściwie uważać za nieistniejącą.

Przy tej okazji Morrison, zaakcentował: „Jasne jest, że imperialistyczne narody nie przygotowują się do obrony, lecz do agresji”. Przechodząc do Związku Radzieckiego, oznajmił: „Kraje całego świata mogą być spokojne, że Związek Radziecki będzie aż do końca bronił sprawy pokoju na całej kuli ziemskiej. Fakt, że Związek Radziecki planuje kilka pięcioletek naprzód, dowodzi jak bardzo zainteresowany jest w trwałym i stałym pokoju”.

Polska, ZSRR i Czechosłowacja przeciw projektowi utworzenia „Komitetu Tymczasowego” ONZ

N. JORK (PAP). Komisja Polityczna ONZ przystąpiła na nowo do debaty nad propozycją amerykańską utworzenia tzw. „komitetu tymczasowego” ONZ, którego zadaniem byłoby rozstrzygnięcie pilnych spraw w okresie pomiędzy sesjami Generalnego Zgromadzenia.

W dyskusji zabrał głos delegat radziecki Wyszyński. Wyszyński wezwał Zgromadzenie, by zaniechało dyskusji i debat nad niefortunnymi propozycjami, które podważają całą budowę Organizacji Narodów Zjednoczonych. Dyskusje takie mogą bowiem pociągnąć za sobą poważne konsekwencje i zagrażają istnieniu ONZ.

Wyszyński podkreślił z naciskiem, że ważne problemy polityczne nie mogą być rozstrzygane przy zastosowaniu zasady większości głosów. Jedynym sposobem rozstrzygnięcia tych problemów jest jedynomyślność wielkich mocarstw.

Następnie głos zabrał delegat Polski tow. dr Lange, który podkreślił, że projekt amerykański jest sprzeczny z duchem i z literą Karty ONZ. Zdaniem delegata polskiego, nowa

przy 5-dniowym tygodniu pracy — 10 i pół godzin pracy dziennie, przy 4-dniowym tygodniu 11 godzin dziennie, dla robotników gałęziach przemysłu czas trwania pracy dziennej. Obecnie obowiązująca będzie

Rząd Lubelski

Dnia 7 listopada 1918 roku powstał w Lublinie pierwszy po wyzwoleniu kraju rząd polski, który przeszedł do historii pod nazwą Lubelskiego Rządu Ludowego. Na czele tego rządu stał Ignacy Daszyński. Pod Manifestem Rządu Lubelskiego figurował także podpis Wincentego Witosa, lecz — jak wiadomo — Witosa nie dotęchał i swój podpis wycofał.

Rząd Ludowy miał piękny program reform społecznych, przewidując wnieście na Sejm Ustawodawczy projekt ustawy o wyłączeniu wielkiej i średniej własności, o upaństwowieniu kopalń, przemysłu naftowego, dróg komunikacyjnych i t.d., o udziale robotników w administracji zakładów przemysłowych, o ochronie pracy, o świeckim nauczaniu itd. Pozostały to jednak tylko projekty. Piłsudski sprzeciwił się reformom. Rząd Ludowy skapitulował.

W Manifestie Rządu Ludowego pisał Ignacy Daszyński: „Nie zaświta lepsza dola nad narodem polskim, jeżeli ródzi i obryzma jego wielkość, lud pracujący, nie ujmie w swoje ręce budowy podwalin naszego życia społecznego i państwowego”. Nastąpiło to — także w Lublinie — dopiero w lipcu 1944 roku. Rząd Lubelski z 1918 roku przeszedł do historii Polski jako epizod bez dalszych konsekwencji.

Zastępcy ministrów

W CZORAJ rozpoczęła się w Londynie konferencja 4 zastępców ministrów spraw zagranicznych, Związku Radzieckiego, Wielkiej Brytanii, Francji i Stanów Zjednoczonych. Jest to tylko konferencja przygotowawcza, gdyż 25 listopada rd. spotkać się mają również w Londynie Mołotow, Bevin, Marshall i Bidault. Jednakże znaczenie tej konferencji jest wielkie.

Zastępcy ministrów spraw zagranicznych mają omówić procedurę przygotowania traktatu pokojowego dla Niemiec, zasady przyszłego ustroju politycznego Niemiec oraz sprawę odszkodowań niemieckich na rzecz Narodów Zjednoczonych. Jest oczywiste, że jeśli zastępcy ministrów uda się znaleźć pewne zgodne sformułowania, jeśli zmniejszą się w trakcie ich obrad różnice zdań, które zarysowały się pod czas ostatniej konferencji „Wielkiej Czwórki” w Moskwie, — tym większe szanse powodzenia będzie miała następną konferencją 4 ministrów spraw zagranicznych w Londynie.

Ceterum censeo: nie do pomyślenia są także uchwały zastępców ministrów, która by przekreśliły zasady Uchwały Poczdamskiej, a więc przede wszystkim zasadę uniemożliwienia odróżnienia imperializmu niemieckiego i zasadę słusznych odszkodowań na rzecz ofiar agresji hitlerowskiej. Głos Polski w sprawie Niemiec nie może być pominięty.

Koncesjonowanie handlu

W ramach akcji walki ze spekulacją, przeprowadzonej latem r.b. przez partie polityczne i związki zawodowe, ustalone zostały zasady koncesjonowania handlu. Po wydaniu odpowiednich przepisów wykonawczych trwa obecnie w całym kraju przyjęto wamnie zgłoszeń i wydawanie koncesji. Ostateczny termin składania wniosków o koncesje upływa dnia 15 listopada r.b.

Tak zwane „podziemie gospodarcze” przeprowadziło w związku z koncesjonowaniem handlu dwie demagogiczne kampanie. Po pierwsze, szepciana propaganda usiłowała wmówić kupcom że termin 15 listopada nie jest ostateczny i że wobec tego nie należy się spieszyć. Jednocześnie, z drugiej strony, płołka głosila, że rząd zamierza przez koncesjonowanie „zgnębić” prywatny handel.

Lecz kłamstwo ma krótkie nogi. Ze strony młarodajnej wyjaśniono, że nie jest przewidziane jakiegokolwiek przedłużenie terminu składania wniosków na koncesje. A co do „gnębiecia” i zw. inicjatywę prywatną, to przecież wzrost liczby przedsiębiorstw prywatnych (zarówno handlowych, jak przemysłowych) jest tu najlepszym sprostowaniem głupiej płołki.

Akcja rządu, zmierzająca do uporządkowania stosunków w handlu przez wydanie koncesji tylko kupcom uczciwym i wykwalifikowanym leży w interesie całego społeczeństwa, nie wyłączając kupiectwa.

Przedłużenie czasu pracy w przemyśle brytyjskim

LONDYN (SAP). Na mocy dekretu, opublikowanego przez brytyjskiego ministra pracy, Isaacs’a, przedłużono w niektórych gałęziach przemysłu czas trwania pracy dziennej.

Obecnie obowiązująca będzie

Zw. Radziecki ostoją pokoju światowego

Uroczystości w całej Polsce w 30-lecie Rewolucji Październikowej

Warszawa śle pozdrowienia Moskwie

Uroczysta akademia w „Romie“

Dn. 6 bm. odbyła się w Warszawie w wypełnionej po brzegi sali „Roma“ akademia urządzona przez Towarzystwo Przyjaźni Polsko-Radzieckiej z okazji trzydziestej rocznicy Wielkiej Rewolucji Październikowej.

Na akademii przybyli: Prezydent Bierut, Marszałek Sejmu, Kowalski, tow. Premier J. Cyrankiewicz, Marszałek Zymierski, min. Spraw Zagranicznych tow. Modzelewski, tow. min. Osóbka-Morawski, tow. min. Gomułka, tow. min. Rapacki, korpus dyplomatyczny z dziekanem amb. Lebediewem na czele, przedsta-

wiciele stronnictw politycznych, związków zawodowych, organizacji młodzieżowych, społecznych, delegacje Wybrzeża i Ziemi Zachodnich. Po otwarciu Akademii przez tow. wicemin. Gerwatowskiego, zabrał głos tow. min. Minc.

Przemówienie tow. min. Minca

Tow. min. Minc, scharakteryzował szeroko znaczenie Rewolucji Październikowej i rolę Związku Radzieckiego w okresie 30-lecia Jego istnienia i wojny, mówiąc w zakończeniu m. in.:

„Doświadczenia historyczne i rozwój wypadków stwarzają podstawy do tego, ażeby w całym narodzie, jako podstawowe i jasno twierdzenie ugruntowało się twierdzenie prorocze Engelsa, że „NIEPODLEGŁOŚĆ POLSKI I REWOLUCJA W ROSJI WARUNKUJĄ JEDNO DRUGIE”.

go kapitału, którego zbrojnym ramieniem w Europie byłoby odrodzone imperiałyści Niemcy. Dla nas realizacja tych zamiarów oznaczałaby nieuchronnie niebyt narodowy. Dlatego całym sercem jesteśmy z tymi, którzy walczą o pokój, z tymi, którzy gromadzą dla tej walki siły.

Słyszmy dziś wiele gróźb i pogroźek, wiele presji i wiele szantażu, straszenia tajemnicą bomby atomowej, która przestała już być tajemnicą, ale wiemy, że siły pokoju opierają się na potężnych podstawach, wiemy, że siły te reprezentuje potęga Związku Radzieckiego, rosnąca siła demokracji ludowych, setki milionów szarych ludzi, pragnących pokoju w Europie i za oceanem i wiemy, że jeżeli te siły się skonsolidują, zmocnią, zmobilizują, to nie będzie mogło zagrażać pokojowi światowemu. Te siły skonsolidują się wokół największego szczytu pokojowego państwa, wokół Związku Radzieckiego. To rozumieją szarzy ludzie w Polsce bez różnicy przekonań politycznych. Przed kilku dniami robotnicy przemysłu szklerskiego w Polsce przestali Józefowi Stalinowi

Wykaz 48 zgromadzeń zwołanych 8 i 9 listopada b. r. pod hasłem PPS w Walce o Pokój i Postęp

W związku z zapowiedzianą wielką akcją popularyzowania Uchwały CKW-PPS z dnia 21 października br. w sprawie sytuacji międzynarodowej, na drodze organizowania w całym kraju masowych zebrań publicznych, podajemy poniżej pierwszy wykaz miejscowości i mówców, którzy przemawiać będą w dniach 8 i 9 listopada br.

- Dnia 8 listopada**
- Gdańsk, godz. 16: tow. J. HOCH-FELD, przewodniczący ZPPS.
  - Zawiercie, godz. 18: tow. T. Cwik, sekretarz CKW-PPS.
  - Chrzanów, godz. 16: tow. L. MOTYKA, przewodniczący KC OM-TUR.
  - Puławy, godz. 16: tow. R. OBRACZKA, członek CKW-PPS.
  - Bytom, godz. 16: tow. min. CZ. BOBROWSKI.
  - Pruszków, godz. 16: tow. wicemin. W. KOŚCINIŃSKI.
  - Będzin, godz. 16: tow. W. FIGLEWSKI.

- Zyrardów, godz. 10: tow. wicemin. W. KOŚCINIŃSKI.
- Groździś, godz. 14: tow. wicemin. W. KOŚCINIŃSKI.
- Mińsk Maz., godz. 10: tow. wicemin. ST. KOWALEWSKI.
- Cieszyn, godz. 10: tow. wicemin. B. KOZUSZNIK.
- Siedlce, godz. 10: tow. J. BELUCH-BELOŃSKI.
- Starogard, godz. 10: tow. R. PRAGA.
- Bielsk, godz. 10: tow. J. DĄBROWSKI.
- Jaworzno, godz. 10: tow. T. GŁOWACKI.
- Grudziądz, godz. 10: tow. Z. ZABORSKI.
- Tezów, godz. 10: tow. M. KARNIOL.
- Sechaczew, godz. 10: tow. T. KOLACZKOWSKI.
- Ciechanów, godz. 10: tow. K. MAMROT.
- Nowy Sącz, godz. 10: tow. ŻUKOWSKI.
- Tarnów, godz. 10: tow. Z. KOSSUT.
- Legnica, godz. 10: tow. B. ORŁOWSKI.
- Jelenia Góra, godz. 10: tow. M. SKRZETUSKI.
- Wałbrzych, godz. 10: tow. WASILKOWSKA.
- Ełbląg, godz. 10: tow. ST. SEMBRAT.
- Wałecz, godz. 10: tow. A. ROWIŃSKI.
- Stupsk, godz. 10: tow. Z. SERKOWSKI.
- Koszalin, godz. 10: tow. M. RYBICKI.
- Szczecinek, godz. 10: tow. J. GALUS.
- Krasnystaw, godz. 10: tow. J. BEDNARCZYK.
- Suwałki, godz. 10: tow. K. ŁANIEWSKI.
- Łomża, godz. 10: tow. W. TOMOROWICZ.

- Dnia 9 listopada**
- Warszawa, godz. 10.30: tow. J. CYRANKIEWICZ, sekretarz generalny CKW-PPS.
  - Kraków, godz. 10: tow. ST. SZWALBE, przewodniczący Rady Naczelnej PPS.
  - Poznań, godz. 10: tow. K. RUSINEK, przewodniczący CKW-PPS.
  - Łódź, godz. 10: tow. B. DROBNER, wiceprzewodniczący Rady Naczelnej PPS.
  - Katowice, godz. 10: tow. pos. T. Cwik, sekretarz CKW-PPS.
  - Szczecin, godz. 10: tow. wicemin. L. GROSSFELD.
  - Wrocław, godz. 10: tow. wicemin. T. DIETRICH.
  - Kielce, godz. 10: tow. min. M. KACZOROWSKI.
  - Lublin, godz. 10: tow. R. OBRACZKA, członek CKW-PPS.
  - Białystok, godz. 10: tow. prok. A. DĄB.
  - Bydgoszcz, godz. 10: tow. wicemin. T. LESZCZYŃSKI.
  - Chorzów, godz. 15: tow. T. Cwik, sekretarz CKW-PPS.
  - Gdynia, godz. 10: tow. J. HOCH-FELD, przewodniczący ZPPS.
  - Sosnowiec, godz. 10: tow. L. MOTYKA, przewodniczący KC OM-TUR.
  - Opole, godz. 11: tow. min. CZ. BOBROWSKI.
  - Toruń, godz. 10: tow. min. K. DĄBROWSKI.

Wszystkie zgromadzenia z zapowiedzianych 70, które odbywają się pod hasłem: „PPS w walce o pokój i postęp”, odbędą się, ze względu na organizowane równocześnie w wielu miastach obchody rocznicy Rewolucji Październikowej — dnia 16 listopada. Na zgromadzeniach tych przemawiać będą również przedstawiciele władz centralnych Partii.

ni podarunek — postument szklany, na którym może niegrammatycznie, ale szczerze i mądrze napisać: „Józefowi Stalinowi, Wodzowi światowego pokoju“ (oklaski).

W 30 rocznicę wielkiej Październikowej Rewolucji, z Warszawy, zdruzgotanej po wojnie, z Warszawy, odbudowującej się w ciężkim znoju z gruzów, przesyłamy serdeczne polskie pozdrowienia Moskwie, ostoje pokoju i Józefowi Stalinowi, Wodzowi światowego pokoju (huczące oklaski). Przesyłając te pozdrowienia wierzymy niezłomie, że walka o pokój światowy zostanie wygrana a wraz z nią zostanie wygrana walka o utrwalenie naszej niepodległości i możliwości szczęśliwego rozwoju naszej narodową polską drogą.

Zebrań uczcił minutą milczenia i powstaniem pamięć żołnierzy radzieckich, poległych za wolność i niepodległość Polski. Na zakończenie akademii zebrań postanowili wysłać depesze gratulacyjne do Generalissimusa Stalina, przewodn. Rady Najw. ZSSR, Mikołaja Szwernikowa oraz do ministra spraw zagranicznych ZSSR, Molotowa.

W części artystycznej akademii wystąpiła bawiąca w Polsce znana solistka Teatru Wielkiego w Moskwie, laureatka nagrody Stalina, Szpiller oraz artyści warszawscy — Garda i Wyrzykowski.

Obchody w całym kraju w Łodzi

Na cmentarzu żołnierzy radzieckich odbyła się manifestacja z udziałem licznych delegacji i pocztów sztandarowych organizacji politycznych, społecznych, młodzieżowych, zakładów pracy itp. Mówcy uwyppukali przełomowe znaczenie wielkiej Rewolucji Październikowej w stosunkach między Polską, a jej wschodnim sąsiadem. Widomym znakiem tego przełomu było to, że żołnierz radziecki zjawiał się w okresie niewoli hitlerowskiej na polskiej ziemi jako oswobodziciel i sprzymierzeniec. Delegacje złożyły wieńce na grobach żołnierzy radzieckich i pod Pomnikiem Zwycięstwa.

W Kielcach

Na Pl. Wolności zebrały się delegacje i tłumy publiczności. Uformowa-

Osiągnięcia Zw. Radzieckiego na Wystawie w Muzeum Narodowym

W dniu dzisiejszym w Muzeum Narodowym w Warszawie nastąpi otwarcie wystawy pt. „Z okazji 30-lecia Związku Radzieckiego”. Wystawa składa się ze 100 plasz fotograficznych i fotomontażowych, obrazujących dorobek Związku Radzieckiego na przestrzeni ostatnich 30 lat. Wystawa podzielona jest na siedem działów i mieści się w trzech salach. Pierwszy dział to okres zwrotu Rewolucji Październikowej i wojny domowej, powstawania i gruntowania się władzy radzieckiej. Drugi dział obejmuje zasadnicze dane dotyczące rozwoju przemysłu, trzeci — rozwoju rolnictwa, czwarty dział ilustruje zagadnienia płac i budżetu Związku Radzieckiego.

Stosunkowo najobszerniej potraktowano na wystawie osiągnięcia na polu kulturalnym. „Ludy Związku Radzieckiego” przeżyły w epokę kraj analfabetów, w którym twory kultury duchowej dostępne były tylko komuś „mniejszości” głoś napis na jej gniej z plasz, a bogato ilustrowane tablicy, wykresy, fotografie i fotomontaże w efektywny sposób informują widza o osiągnięciach władz radzieckich w dziedzinie upowszechnienia kultury.

Ostatni wreszcie dział poświęcony jest Wojnie Narodowej. Mapy ilustrujące przebieg poszczególnych kampanii, ofensyw, kontr ofensyw, wykresy świadczące o wysiłku narodu zmagającego się z hitlerowskim wrogiem, fotografie bohaterów ostatniej wojny, fragmenty historycznych przemówień — wypełniają ten dział. A zamyka go kilka fotomontaży powojennych zatytułowanych „Narody radzieckie powróciły do pracy pokojowej”.

Materiał wystawy przywieziony do stał z Moskwy. Oprawa, rozmieszco-

W Rzeszowie W sali teatru Ziemi Rzeszowskiej, uczczono rocznicę Rewolucji akademią, na której referat o nieprzemijających wartościach jakie wniosła do historii świata Rewolucja Październikowa wygłosił wiceminister Tkaczew. Przemawiający po nim przedstawiciel Sztabu marszałka Rokossowskiego mjr. Aleksiejew przekazał od Związku Radzieckiego życzeń dalszych sukcesów w ugruntowaniu demokracji i odbudowy Polski Ludowej.

W Lublinie

Na akademiach i zebraniach w fabrykach, zakładach pracy i w sali „Domu Żołnierza uczcili mieszkańcy Lublina doroczną rocznicę. Rola Związku Radzieckiego w dziejach naszej niepodległości i utrwaleniu jej omawiał Minister Podeworny.

W Krakowie

Uroczysta akademia w teatrze im. Słowackiego zgromadziła przedstawicieli całego miasta, a podniósł jej nastrój potwierdził, że 30-ta Rocznicą Rewolucji Październikowej jest także świętem czerwonego Krakowa. Wśród mówców zabrał głos min. tow. Świątkowski, podkreślając, że Rewolucja Październikowa dokonała nie tylko przewrotu w stosunkach społecznych i ideologii narodów-rosyjskich, ale stworzyła trwałe warunki nowej socjalistycznej kultury w świecie.

W Gdańsku

Trzy tysiące robotników i obywateli miasta wzięło udział w uroczystej akademii, na której min. tow. Rusinek omówił drogi, którymi, szedł ku wyzwoleniu bohaterki naród radziecki.

We Wrocławiu

Przed siedzibą Towarzystwa Przyjaźni Polsko - Radzieckiej zgroma-

Moskwa w powodzi sztandarów

MOSKWA (PAP). Święteczny nastrój panował w Moskwie w przeddzień 30 rocznicy Wielkiej Rewolucji Październikowej. Ulice miasta toną w powodzi sztandarów i zieleni. Szczególnie majestatycznie wygląda Plac Czerwony. Olbrzymie purpurowe sztandary powiewają nad gmachami, poleconymi naprzeciw Kremla. Fronton środkowego gmachu, na którym jarzy się setkami żarówek obrzymia „50”, udekorowany jest herbami wszystkich republik związkowych i portretami Lenina.

dziły się delegacje organizacji i zakładów pracy, udając się następnie ze sztandarami i wieńcami na cmentarz poległych żołnierzy Armii Radzieckiej. Obszerny referat na temat znaczenia Wielkiej Rewolucji Październikowej wygłosił sekretarz CKW-PPS poseł tow. Cwik.

W Poznaniu

Na akademii w auli uniwersytetu przemawiał tow. min. Skrzyszewski. Po akademii odbył się kabarek, a na stołkach Cytadeli ludność oddała hołd poległym żołnierzom radzieckim.

W Lublinie

Na akademiach i zebraniach w fabrykach, zakładach pracy i w sali „Domu Żołnierza uczcili mieszkańcy Lublina doroczną rocznicę. Rola Związku Radzieckiego w dziejach naszej niepodległości i utrwaleniu jej omawiał Minister Podeworny.

W Krakowie

Uroczysta akademia w teatrze im. Słowackiego zgromadziła przedstawicieli całego miasta, a podniósł jej nastrój potwierdził, że 30-ta Rocznicą Rewolucji Październikowej jest także świętem czerwonego Krakowa. Wśród mówców zabrał głos min. tow. Świątkowski, podkreślając, że Rewolucja Październikowa dokonała nie tylko przewrotu w stosunkach społecznych i ideologii narodów-rosyjskich, ale stworzyła trwałe warunki nowej socjalistycznej kultury w świecie.

Moskwa w powodzi sztandarów

MOSKWA (PAP). Święteczny nastrój panował w Moskwie w przeddzień 30 rocznicy Wielkiej Rewolucji Październikowej. Ulice miasta toną w powodzi sztandarów i zieleni. Szczególnie majestatycznie wygląda Plac Czerwony. Olbrzymie purpurowe sztandary powiewają nad gmachami, poleconymi naprzeciw Kremla. Fronton środkowego gmachu, na którym jarzy się setkami żarówek obrzymia „50”, udekorowany jest herbami wszystkich republik związkowych i portretami Lenina.

Rocznicę Rewolucji Październikowej w Pradze, Bukareszcie i Sofii

PRAGA (SAP). W czwartek wieczorem na Staroměstskim Nameście w Pradze odbyła się potężna manifestacja ludności Pragi z okazji 30-lecia Rewolucji Październikowej. Do zgromadzonych tłumów przemówienie wygłosili: przewodniczący Narodowego Zgromadzenia, David oraz premier Goitwald.

BUKARESZT (SAP). W czwartek odbyło się uroczyste posiedzenie parlamentu rumuńskiego, poświęcone całkowicie 30 rocznicy Rewolucji Październikowej. Przemówienia odczytali: premier Gro-

Premier Finlandii u Molotowa

MOSKWA (PAP). Molotow przyjął premiera fińskiego Pekkala i fińskiego ministra spraw zagranicznych Eckella, którzy przybyli do Moskwy na uroczystości 30-lecia rewolucji.

Afera szpiegowska w rumuńskim MSZ

Votum nieufności dla Tatarescu

Dymisja czterech ministrów i trzech wiceministrów

BUKARESZT. (Obsł. wł.). Wstrząsające wrażenie w szerokich kołach społeczeństwa rumuńskiego wywołało ujawnienie szeroko rozgłoszonej organizacji szpiegowskiej wśród urzędników ministerstwa spraw zagranicznych i rumuńskiego korpusu dyplomatycznego. Afera ta spowodowała niezwłoczna dyskusję w parlamencie i przesilenie w rządzie rumuńskim.

Nie będzie martwego sezonu budowlanego

W związku z zapowiedzianą na okres zimowy akcją rozbiórki ruin we wszystkich miastach Polski, wiceminister Pracy i Opieki Społecznej — tow. Kachanowicz wraz z dyrektorem departamentu zatrudnienia — tow. Szymankiem, przyjęli przedstawicieli Zarządu Gł. Zw. Zaw. Robotników Budowlanych. Przedstawiciele Zarządu Gł. Związku Zawodowego wyrazili swe zadowolenie z podjętej akcji, która powinna zabezpieczyć ciągłość pracy robotników budowlanych w okresie „martwego” sezonu.

Miesiąc propagandy „Robotnika”

W dniu 4 bm. ogłosiliśmy nazwiska pierwszych ofiarodawców nagród dla zawodników, uczestniczących w biegu ulicznym „Robotnika”, organizowanym w dn. 16 bm. z okazji miesięca propagandy „Robotnika”. Lista zawierała 16 nazwisk czołowych osobistości życia publicznego Polski z tow. Premierem J. Cyrankiewiczem na czele.

Dziś możemy z kolei podać następny wykaz osób i instytucji, które ufundowały nagrody na nasz bieg.

1. CKW-PPS.
  2. Związek Parl. Polskich Socjalistów.
  3. KC OM TUR.
  4. Redakcja SAP.
  5. Redakcja „Expressu Wieczornego”.
- Poza tym:
1. Ob. Jan Dąb-Kocioł, Minister Rolnictwa i Reform Rolnych.
  2. Tow. Michał Kaczorowski, Minister Odbudowy.
  3. Ob. Władysław Kowalski, Marszałek Sejmu.
  4. Tow. Hilary Minc, Minister Przemysłu i Handlu.
  5. Tow. Włodzimierz Reczek, II sekretarz CKW-PPS.
  6. Tow. Roman Zembrowski, Wicemarszałek Sejmu.

Lista nagród jeszcze nie jest zamknięta. Z dużą radością możemy stwierdzić serdeczne poparcie dla naszej inicjatywy ze strony najwyższej postawionej osobistości w Polsce.

Zwzoniom, którym zgłoszenia stale napływają do redakcji „Robotnika”, możemy już dziś zdradzić, że nagrody będą bardzo cenne. Znajdą się wśród nich rowery, kopuzy 100 proc. welniacnych materiałów, zegarki, aparaty fotograficzne, sprzęt sportowy itd.

Jesteśmy przekonani, że bieg uliczny „Robotnika” zgromadzi rekordową ilość zawodników. Apelujemy do organizacji zawodowych i klubów sportowych o możliwie wcześnie zgłaszanie zawodników do biegu. Przypominamy, że termin zgłoszeń upływa 12 bm.

W dniach najbliższych ogłosimy szczegółowy wykaz nagród, których ilość z pewnością przekroczy liczbę, dotychczas w podobnych imprezach ofiarowanych nagród.

MIESIĄC PROPAGANDY

„ROBOTNIKA”

KUPON Nr 4

UPRAWNIAJĄCY DO UDZIAŁU W KONKURSIE KSIĄZKOWYM

„ROBOTNIKA”

reg tajnych dokumentów. Pełnili oni ponadto rolę łączników między grupami zdrajców narodowych w kraju i poza jego granicami. Ponadto nie zlikwidowano w MSZ elementów wrogich państwu, opłacano funkcjonariuszy tego ministerstwa, aresztowanych za szpiegostwo oraz nie dokonano czystki w rumuńskich przedstawicielstwach zagranicznych, gdzie znajdowały się osoby, które przeszkodziły udzieleniu Rumunii pomocy w czasie klęski suszy.

W wyniku głosowania 187 głosami przeciw 5-ciu uchwalono votum nieufności dla ministra spraw zagranicznych, Tatarescu.

BUKARESZT (SAP). Po votum nieufności, uchwalonym przez parlament rumuński, Tatarescu podał się do dymisji.

Rząd rumuński zebrał się w czwartek na nadzwyczajnym posiedzeniu w celu omówienia sytuacji.

BUKARESZT (SAP). Po posiedzeniu rady ministrów opublikowano komunikat, który stwierdza, że „Rada Ministrów postanowiła przyjąć dymisję Tatarescu i 3-ciu innych ministrów oraz 3-ech wiceministrów i polecić premiędział w zradzieckiej działalności grupy Creteanu i działań na szkodę interesów kraju w czasie konferencji pokojowej. Urzędnicy rumuńskiego ministerstwa spraw zagranicznych przekazali szpiegom pewnych państw sze-

Z dobrze poinformowanych źródeł donoszą, że przesilenie rządowe nie potrwa długo i zostanie zażegnane w ciągu najbliższych dni.

Polak i Rosjanin piszą o Rewolucji Październikowej

Tadeusz Ćwik
SEKRETARZ CKW PPS

Dzięki Związkowi Radzieckiemu wkroczyliśmy na drogę do Socjalizmu

NARODY Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich a wraz z nimi i ludy całego świata obchodzą w dniu dzisiejszym 30-tą rocznicę istnienia pierwszego w dziejach ludzkości państwa socjalistycznego. Święto jest świętem polskich mas pracujących, które w dniu tym oddają hołd i cześć państwu, zbudowanemu przez genialne umysły naszych czasów — Lenina i Stalina.

Dopiero dziś, gdy z perspektywy 30 lat patrzymy z podziwem na wspaniałe osiągnięcia Związku Radzieckiego na wszystkich odcinkach życia ekonomicznego i społecznego, możemy w pełni ocenić znaczenie Rewolucji Październikowej dla całego świata. Dzień 25 października (7 listopada) 1917 roku jest datą w historii nie tylko narodów ZSRR, ale jest datą epokową w historii całej ludzkości. Bohaterowie czerwonego Października, marynarze Kronstadtscy, robotnicy Zakładów Putilowskich, chłopci z Wołgi i Uralu, proletariusze moskiewscy — szturmując w tych dniach historycznych twierdzę carystu i obalając jego tyranię — otwierali niewątpliwie nową epokę w dziejach całej ludzkości.

To pierwsze państwo proletariackie, to państwo, które zrodziło się w straszliwej walce o pokój, ten lud, który w walce z interwencjami 14 państw i z bandami Kozłacka, Denikina, Wrangla, otoczony nienawiścią całego świata, przezwyciężał wszystkie trudności, — torowały niewątpliwie drogę do nowej epoki naszych czasów, epoki socjalizmu.

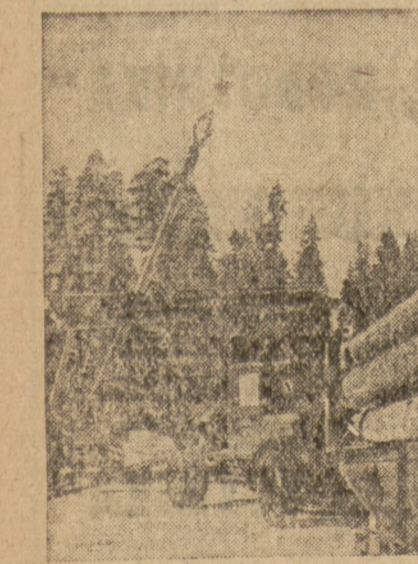
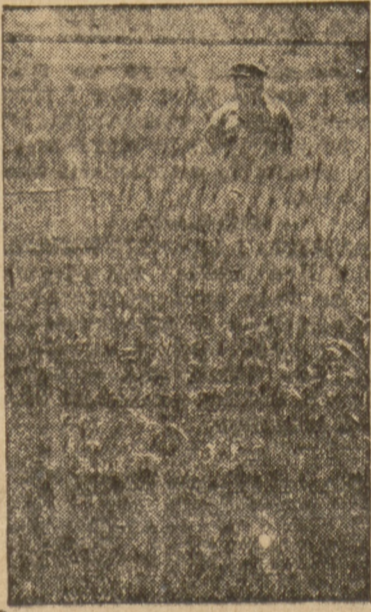
Manifest Komunistyczny

PRZED 100 laty wielu nauczyciele proletariatu Marks i Engels napisali słynny Manifest Komunistyczny. Formułowali oni pragnienia i dążenia powstającej wówczas nowoczesnej klasy robotniczej, nakreślali oni przed 100 laty swe przewidywania, analizowali dzieje ludzkości i kształtowali perspektywę historyczną klasy robotniczej. Wszystkie podstawowe założenia Idei Marksa, przewidywania o nieuchronności upadku systemu kapitalistycznego i o niezbędności wkroczenia lud-

kości na drogę ustroju socjalistycznego, wszystkie myśli o przodującej roli klasy robotniczej, o taktyce rewolucyjnej proletariatu — znalazły swój triumf w zwycięstwie Rewolucji Październikowej i znalazły swe potwierdzenie w zdobyciach i zwycięstwach Związku Radzieckiego. Pierwsze państwo socjalistyczne w świecie stało się realizatorem wielkich myśli i dążeń Manifestu Komunistycznego.

Związek Radziecki obalili na jednej szóstej części kuli ziemskiej system kapitalistyczny i feudalny. Robotnicy i chłopcy radzieccy, jako świadomi ludzie stali się kowalami własnych losów i budują nowe fabryki, kopalnie i koleje, nowe życie na wsi, tworzą nową kulturę i cywilizację, osiagają wielkie zdobycze na polu nauki. Ludzie radzieccy budują i zbudowali kraj chleba, pokoju i wolności. Dowodzi to przewagi ustroju gospodarczego, społecznego nad ustrojem kapitalistycznym i na tym polega przede wszystkim doniosła rola Związku Radzieckiego w dziejach

Ziemia radziecka daje plon

Aleksander Twardowski

* * *
Gdy konwojował będziesz tren
Wśród skwaru, śniegów, flag —
Zrozumiesz, jak
Smakuje sen,
Noclegu poznasz smak.

Gdy szlakiem wojny puzdziesz step
Zrozumiesz, bracie, w mig,
Jak smaczny jest
Razowy chleb
I zimnej wody łyk.

Iść musisz szlakiem takich dróg
Nie dzień, nie dwa, byś stąd
Zmiarkować mógł,
Czym własny kąt,
Ojcowy święty próg.

Gdy zgłębisz wiedzę wszystkich wiedz —
Gdy w boju poznasz bóje,
Pojmiesz, czym jest
Przyjaciel, druh,
Jak drogi każdy swój.

Co to powinnoś, męstwo, czułość
Nie będziesz mętnie pleść:
Pb tobie znać,
Kim jesteś dziś
I kim się możesz stać.

I stań się takim, że kto da
Przyjaźni posiadł twej,
Kogoś ty wsparł, —
Już będzie mu
I żyć i umrzeć łyk.

kości, na tym polega znaczenie Rewolucji Październikowej, promieniującej na cały świat i torującej drogę dla Idei Socjalizmu.

Twierdza pokoju

W GIGANTYCZNEJ walce o przebudowę ustroju światowego, o likwidację źródeł rodzących wojny, Związek Radziecki urasta do roli potężnej twierdzy ludów całego świata i ułatwia drogę do Socjalizmu innym narodom. W 30-letnich dziejach Związku Radzieckiego, znajdziemy wiele wydarzeń i czynów, które potwierdzają nasze twierdzenia. Ale jest rzeczą niezaprzeczną, że tragiczna i potworna wojna, jaką przeżył świat, wojna 1939 — 45 r. najdotkliwiej wykazała wszystkim rolę ZSRR jako najwybitniejszego obrońcy cywilizacji i kultury, obrońcy pokoju.

Wszyscy wiemy, jaką siłę moralną, polityczną, gospodarczą, wojskową i strategiczną ujawnił w tej wojnie ZSRR. Narody Związku Radzieckiego dawały wzory niesłychanego bohaterstwa, mnożyły potencjał wojskowy i dynamizowały wszystkie fronty.

My wiemy, że ustrój radziecki był źródłem tej siły, on wytworzył tę niesłychaną wolę, on dał tę świadomość potrzeby oddania życia i krwi w walce z faszyzmem, on wykrzesał tę wspaniałą strategię wojskową, jaką Stalin, marszałkowie i generałowie sowieccy oddali w tej wojnie na usługi całej ludzkości. My wiemy również, że przede wszystkim dzięki wysiłkowi ZSRR uratowany został świat w chwili największego niebezpieczeństwa, uratowana została ludzkość od najgorszego piekła, w jakie chciał ją pogrążyć faszyzm.

Sytuacja po wojnie

JESLI zechcemy zanalizować sytuację powojenną świata i wydarzenia ostatnich miesięcy, to w tej analizie znowu ZSRR ujawnia się nam, jako potężny bastion walki o pokój. Najajutrz po tej straszliwej wojnie wielu polityków i mędzów stanu sądziło, że wojna została przerwana tylko w znaczeniu materialnym i fizycznym i że przyobiekła ona nowe kształty. Chcieli oni znowu podporządkować cały dorobek kultury ludzkiej i nowe dziesiątki milionów istot ludzkich, swym celem imperialistycznym.

W wielu stolicach Europy wracają do życia neo-faszysty, ruchy reakcyjne. Bandy spekulantów, ludzi, pozbawionych pobudek ludzkich, akcjonariusze wielkich karteli i trustów amerykańskich marzą o nowych zyskach i próbują światu narzucić swą hegemonię. Ideolodzy i wyraziciele polityki kolonialnej próbują przy pomocy mitu antykomunistycznego i antysocjalistycznego, przy użyciu dyplomacji dolarowej, ratować ginący system kapitalistyczny.

Ale ta batalia o oblicze świata zakończyć się musi zwycięstwem demokracji ludowej i socjalizmu. Przekonanie o tym zwycięstwie czerpiemy nie tylko z wiary w międzynarodowe siły proletariatu, nie tylko z własnej swojej postawy bojowej, ale przede wszystkim ze znajomości siły i roli ZSRR.

Przyjaźń polsko-radziecka

NAROD Polski potrafi dziś, ocenić wartość Związku Radzieckiego, jako najlepszego obrońcy pokoju. Wiemy dobrze o tym, że dzięki ZSRR, który dopomógł narodowi polskiemu w uzyskaniu niepodległości, mogliśmy wkroczyć na drogę bezkrawej rewolucji, na drogę ku socjalizmowi, bez sięgania do barykad i do wojny domowej.

Naród Polski jest wdzięczny Związkowi Radzieckiemu za to, że dopomógł nam do wyzwolenia się ze straszliwej tyranii hitlerowskiej, że dopomógł nam przy odzyskaniu przastarej ziemi piastowskiej i że jest na terenie między narodowym w zespole wielkich mocarstw jedynym państwem, które konsekwentnie broni naszych granic.

Jesteśmy dumni z tego, że wielu synów narodu polskiego walczyło w szeregach proletariatu radzieckiego, że wielu z nich stawało przy boku Lenina w dniach Październikowej Rewolucji i że Pierwsza Odrodzona Armia Polska walczyła wraz z Armią Czerwoną i kroczyła z nią aż do Berlina.

Naród Polski jest dumny z przyjaźni potężnego Związku Radzieckiego i naród nasz chce być nadal godnym tej przyjaźni.

Obwieszczenie publiczne

Zgodnie z wnioskiem Marii Grudzińskiej, zam. w Warszawie, przy ul. Górczewskiej 15, Sąd Grodzki w Warszawie, Oddział I wzywa Sylwestra Grudzińskiego, ur. 23 marca 1905 r. w Warszawie, s. Kazimierza i Antoniny z Drylskich, zaginionego w czasie powstania warszawskiego. Nie stawiając się do Sądu, w terminie 1-miesięcznym stawił się do Sądu, gdyż po tym terminie Sąd uzna go za zmarłego, oraz wzywa wszystkie osoby, które mogły udzielić jakichkolwiek wiadomości o zaginionym, aby w powyższym terminie doniosły o nich Sądowi. Akta I. Zg. 2651/47. 130989

G. Żylin

Związek Radziecki stoi na straży pokoju i demokracji

Poniżej zamieszczamy artykuł napisany na naszą prośbę przez znanego moskiewskiego publicystę G. Żylinę.

TRZYDZIESCI lat mija od chwili, gdy robotnicy i chłopcy rosyjscy oraz ich awangarda, Partia Bolszewików, kierowana przez Lenina i Stalina, zadały śmiertelny cios ustrojowi kapitalistycznemu w Rosji. Dzień 7 Października 1917 r. był dniem narodzin pierwszego w świecie państwa socjalistycznego i stanowił przełomową datę nie tylko w historii Rosji lecz także w dziejach całej ludzkości. 30 lat — to okres na miarę historii niewielki. Człowiek radziecki spoziera jednak z wyżyny swoich osiągnięć z dumą na minione lata, zdając sobie sprawę, że był to okres wielkich zmagani i wielkich zwycięstw, które przyniosły krajowi więcej pożytku niż całe stulecia ubiegłych epok.

PRZEDREWOLUCYJNA Rosja

Przedrewolucyjna Rosja, podzielona na niezliczone bogactwa naturalne była zacofanym krajem agrarnym o bardzo słabo rozwiniętym przemyśle. Trzy czwarte kapitałów, ulokowanych w wielkich bankach, oraz połowa prawie kapitału przemysłowego były własnością zagranicznych akcjonariuszów. Kapitał angielski, francuski i belgijski kontrolował całą metalurgię południa — oraz przemysł węglowy; rosyjska produkcja naftowa uzależniona była całkowicie od trzech firm zagranicznych, cudzoziemcy eksploatowali również kopalnie złota i cieknieł ogromne zyski z wyrebu lasów rosyjskich, 30 tysięcy obszarów rozciągało taką samą ilość ziemi, co 10 milionów chłopów, jedna zaś rodzina cara władała siedmioma milionami dziesięcin pól i lasów, a więc obszarem, na którym gospodarował przeciętnie milion rodzin wieśniaczych.

Rewolucja Październikowa wywłaszczyła obszarników, przemysłowców i bankierów, oddając ziemię i środki produkcji narodowi na własność. Gospodarzem kraju został lud pracujący, który wyprowadził Rosję na drogę nowoczesnego rozwoju ekonomicznego i postępu

kulturalnego. Naród radziecki pod wodzą Lenina i Stalina rozpoczął niewidzianą do tej pory w historii tytaniczną walkę o potęgę i przyszłość Związku Radzieckiego. Na młodą republikę radziecką napady interwencyjne wojska Ameryki, Anglii, Francji i Japonii i innych państw w nadziei łatwego zwycięstwa i obfitej zdobyczy. Interwencji z kontrrewolucją rosyjską na spółkę usiłowali ujarzmić lud rosyjski w imię hasła „zapewnienia porządku i bezpieczeństwa”, które miały służyć jako przykrywką do zdławienia rewolucji i ograbienia kraju. Zakusy te rozbiły się jednak o nieprzejednaną wolę i ofiarność narodu radzieckiego.

Po rozgromieniu wrogów rewolucji przystąpiono do likwidacji pozostałości carskiego reżimu. Partia Bolszewicka wychodziła z założenia, że Związek Radziecki może przy intensywnym wysiłku całego narodu w krótkim czasie zrzucać pięta wienkowskiego zacofania i sprostać w sensie gospodarczym najbardziej rozwiniętym państwom kapitalistycznym.

Dziecko w ZSRR ma zapewnioną naukę i opiekę

„Jeśli nie chcecie, — apelował Stalin w owym czasie do narodów — aby nasza socjalistyczna ojczyzna straciła niezawisłość i powinińście w jak najkrótszym czasie zlikwidować gospodarcze zacofanie kraju i rozwinąć prawdziwie bolszewickie tempo budowy gospodarki socjalistycznej”.

W gorących dniach października zwracał się Lenin do ludu w następujących słowach: „Albo śmierć, albo doświadczyć i prześcignąć państwa kapitalistyczne! Poostaliśmy w tyle od postępowych krajów o 50 — 100 lat i powinińśmy przebiec tę przestrzeń w dziesięciu latach. Albo dokonamy tego, albo zginieemy”.

LATA przedwojennych piątletek wykazały, że hasła, wysunięte przez wodzów proletariatu rosyjskiego nie były utopijne. Przemysł radziecki wzrósł do wybuchu drugiej wojny światowej dziewięćkrotnie w porównaniu ze stanem w 1913 r., podczas gdy wzrost prze-

muś głównych państw kapitalistycznych nie przekroczył 30%. Wydajność produkcji rolniczej zwiększyła się w tym samym okresie prawie dwukrotnie, powiększyła pół uprawnych rozszerzyła się natomiast o 100 — 150%. Związek Radziecki stał się potężnym państwem industrialnym, niezależnym ekonomicznie od państw kapitalistycznych i uodpornionym materialnie i militarnie na wypadki wojny. Rolnictwo radzieckie oparte zostało na kolektywnych podstawiach i uległo zupełnej mechanizacji i unowocześnieniu. Chłop radziecki zmienił przedpotopową rolę na traktor i kombajn. Na kolchoznych polach zastosowano najnowocześniejsze osiągnięcia nauki agrotechnicznej.

Zwycięstwo socjalizmu podniosło znacznie stopę życiową ludności. Pomimo zniszczeń i szkód jakie spowodowała ostatnia wojna, można zanotować wydatny wzrost przemysłu, produkującego towary codziennego użytku. Parównując zestawienia cyfrowe drugiego kwartału 1947 r. z rezultatami tegoż kwartału ubiegłego roku, spostrzeczono wzrost przemysłu: tekstylnobawelnianego o 37%, skórzanego o 40%, pończoszniczego o 56%, rybnego o 20%.

Lata władzy radzieckiej były również okresem gwałtownego postępu w dziedzinie kulturalnej. Analfabetyzm, który był zmarą przedrewolucyjnej Rosji, został prawie w zupełności zlikwidowany; wprowadzono obowiązek powszechnego nauczania. W wyższych uczelniach Związku Radzieckiego kształcił się więcej studentów niż we wszystkich państwach Europy razem wziętych. Oświata i kultura stały się własnością milionowych mas.

DOWODEM triumfu ustroju socjalistycznego było jego zwycięstwo w drugiej wojnie światowej. Tylko socjalizm był źródłem potężnej siły moralnej, która pomogła zwyciężyć narodowi radzieckiemu tak niebezpieczną i groźną moc, jaką były faszystowskie Niemcy. Socjalizm zjednoczył społeczeństwo radzieckie i podniósł wszystkie narody Związku Radzieckiego do boju o niezawisłość ich ojczyzny. Socjalizm jest również tym bodźcem, który popycha masy do największych wysiłków celem rekonstrukcji kraju i zaleczenia głębokich ran zadanych wojną.

Rewolucja Październikowa obarczyła naród radziecki zaszczytną misją aktywnej walki o postęp człowieczeństwa. Misję tę wypełnia społeczeństwo radzieckie z honorem i przeświadczeniem o słuszności sprawy. Wykazała to ostatnia wojna, która skończyła się rozgromieniem faszystów i oswobodzeniem Europy spod jarzma hitlerowskiego kosztem milionów istnień i tysięcy zniszczonych miast radzieckich. Związek Radziecki stoi niewzruszenie na straży pokoju światowego i demokracji oraz jest główną przeszkodą w realizacji przestępnych planów podżegaczy wojennych. Związek Radziecki nie zawiedzie pokładanych w nim przez spragnioną pokój i swobodę ludzkość.

W najbliższych dniach ukaze się Tow. Teofil Glowacki piśmo o Rządzie Ludowym w Lublinie, wskazujące na błędy, popełnione w zaraniu drugiej niepodległości Polski przez ówczesnych przywódców lewicy.

W dziale „Kartki z historii socjalizmu” zamieszczono artykuły tow. Jana Mulaka p. t. „Narada polityczna Polskich Socjalistów i tow. Gustawa Batłowa p. t. „Działalność PPS w Związku Radzieckim”.

W dziale „Idee — myśli — zagadnienia” znowu szereg artykułów poświęconych jest tematyce Związku Radzieckiego. A więc: „Gospodarka planowa w ZSRR” Aleksandra Chelmskiego, „Czwarty plan pięcioletni” — Andrzeja Kaduszkiewicza, „Blok i Majakowski — poeci Rewolucji Październikowej” — Grzegorza Timotejewa, „Druga wojna światowa w literaturze radzieckiej” — Romana Karła, „Narodowy teatr radziecki”, — Jana Nepomucena Millera, artykuł o przekładach z literatury polskiej w ZSRR — Jerzego Rawicza, „Film radziecki” — Leona Bukowickiego i omówienie książki Makareni „Początek pedagogiczny” — T. Pasterbłęskiego.

Bogaty ten numer zamyka recenzja p. t. „Sprawy ruchu zawodowego” p. t. Zygmunta Grossa oraz obszerny dział „Z życia Partii”.

Politykę narodowościową Związku Radzieckiego omawia wiceprzewodniczący CKW PPS tow. Henryk Świątkowski, Prezes CUP tow. Czesław Bobrowski w artykule „Tempo radzieckie” pisze o sukcesach gospodarczych ZSRR, osiagniętych dzięki specjalnemu charakterowi radzieckiej polityki gospodarczej. Tow. Ludwik Grossfeld analizuje zagadnienie polsko-radzieckich stosunków gospodarczych.

Numer „Przeglądu Socjalistycznego” poświęcony rocznicy Rewolucji Październikowej

W dalszym ciągu numeru wybitny poeta ukraiński, tłumacz „Pana Tadeusza” i doskonały znawca literatury polskiej, Maksym Rylski, zamieszcza artykuł p. t. „Adam Mickiewicz”.

W dalszym ciągu numeru wybitny poeta ukraiński, tłumacz „Pana Tadeusza” i doskonały znawca literatury polskiej, Maksym Rylski, zamieszcza artykuł p. t. „Adam Mickiewicz”.

Decydujące chwile Rewolucji Lenin i Stalin w 1917 r.

Jak władza przeszła w ręce Rad

Z oficjalnego wydawnictwa radzieckiego „Historii Wszelkich Związków Komunistycznej Partii (bolszewików)”, wyjmujemy poniższe fragmenty, zawierające opis decydujących dni Rewolucji Październikowej.

7 (20) października Lenin przyjechał nielegalnie z Finlandii do Piotrogradu. 10 (23) października 1917 roku odbyło się historyczne posiedzenie Komitetu Centralnego Partii, na którym postanowiono rozpocząć w najbliższych dniach powstanie zbrojne...

Ostatnie przygotowania

KOMITET Centralny partii bolszewickiej wysłał swych pełnomocników do Zagłębia Donieckiego, na Ural, do Helsingforsu, do Kronsztadtu, na front południowo - zachodni itd., aby na miejscu zorganizowali powstanie. Towarzysze Woroszyłow, Mołotow, Dzierżyński, Ordżonikidze, Kirow, Kaganowicz, Kujbyszew, Frunze, Jarosławski i inni otrzymali od partii specjalne zadania w dziedzinie kierownictwa powstaniem w kraju. Na Uralu, w Szadryńsku, wśród wojskowych prowadził pracę tow. Zdanow. Pełnomocnicy Komitetu Centralnego zaznajamiali z planem powstania kierowników miejscowych organizacji bolszewickich i doprowadzali je do stanu gotowości mobilizacyjnej w celu przyścia z pomocą powstaniu w Piotrogradzie.

Zgodnie ze wskazówką Komitetu Centralnego Partii stworzony został przy Radzie Piotrogradzkiej Komitet Wojskowy - Rewolucyjny, który stał się legalnym sztabem powstania.

Tymczasem kontrrewolucja również gorączkowo zbierała swe siły. Oficerstwo utworzyło kontrrewolucyjny „związek oficerów”. Kontrrewolucjoniści tworzyli wszędzie sztaby do formowania szturmowych batalionów. W końcu października kontrrewolucja miała do swej dyspozycji 43 bataliony szturmowe. Zorganizowano specjalne bataliony z kawalerów orderu „św. Jerzego”.

Rząd Kiereńskiego podniósł sprawę przeniesienia rządu z Piotrogradu do Moskwy. Widać było z tego, że szykowało się do oddania Piotrogradu Niemcom, by w ten sposób zapobiec powstaniu w Piotrogradzie. Protest Piotrogradzkiej robotników i żołnierzy zmusił Rząd Tymczasowy do pozostania w Piotrogradzie.

16 (29) października odbyło się rozszerzone posiedzenie Komitetu Centralnego partii. Wybrano na nim Ośrodek Partyni do kierowania powstaniem z tow. Stalinem na czele. Ten Ośrodek Partyni był jądrem kierowniczym Komitetu Wojskowego - Rewolucyjnego przy Radzie Piotrogradzkiej i praktycznie kierował całym powstaniem...

Bucha płomień Rewolucji

UPRZEDZENI przez zdrajców, wrogowie rewolucji natychmiast przedsięwzięli środki, by zapobiec powstaniu i rozgromić kierowniczy sztab rewolucji — partię bolszewików. Rząd Tymczasowy zwołał tajne posiedzenie, na którym powzięto decyzję w sprawie środków walki z bolszewikami. 19 października (1 listopada) Rząd Tymczasowy pośpiesznie wezwał oddziały wojskowe z frontu do Piotrogradu. IPO ulicach krążyły wzmocnione patrole. Szczególnie wielkie siły zwały się zgromadzić w Moskwie. Rząd Tymczasowy posiadał opracowany plan: na dzień przed otwarciem II zjazdu Rad zaatakować i zająć Smolny, siedzibę Komitetu Centralnego bolszewików i rozgromić kierowniczy ośrodek bolszewików. W tym celu ściągnięto do Piotrogradu oddziały wojskowe, na które rząd liczył, że zostaną mu wierni.

Alé dni i godziny Rządu Tymczasowego były policzone. Żadna siła nie była już w stanie powstrzymać zwycięskiego pochodu rewolucji socjalistycznej. 21 października (3 listopada) bolszewicy wysłali do wszyst-

kich rewolucyjnych oddziałów wojskowych komisarzy Komitetu Wojskowego - Rewolucyjnego. Podczas dni poprzedzających powstanie, czyniono w oddziałach wojskowych i po fabrykach energiczne przygotowania bojowe. Okręty wojenne — krążownik „Aurora” i „Zorza Wolności” również otrzymały określone zadania.

Na posiedzeniu Rady Piotrogradzkiej Trocki, przechwalając się, wypaplał wrogowi termin powstania, dzień, na który bolszewicy wyznaczili początek powstania. Aby nie pozwolić rządowi Kiereńskiego udaremnić powstania zbrojnego, Komitet Centralny partii postanowił rozpocząć i przeprowadzić powstanie przed wyznaczonym terminem, w przeddzień otwarcia II Zjazdu Rad.

Kiereński rozpoczął swoją akcję wczesnym rankiem 24 października (6 listopada) od wydania rozkazu o zamknięciu centralnego organu partii bolszewików „Rabocziy Put” (Droga Robotnicza) i od wysłania samochodów pancernych przed lokal redakcji pisma „Rabocziy Put” i drukarni bolszewickiej. Lecz zgodnie ze wskazaniami tow. Stalina czerwonogwardziści i rewolucyjni żołnierze już około 10 rano odparli samochody pancerne i postawili wzmocnioną wartę przed drukarnią i redakcją „Rabocziy Put”. O godzinie 11 rano ukazała się gazeta „Rabocziy Put” z wezwaniem do obalenia Rządu Tymczasowego. Jednocześnie, według wskazówek kierującego powstaniem Ośrodek Partyni, pośpiesznie ściągnięto do Smolnego oddziały rewolucyjnych żołnierzy i czerwonogwardzistów. Powstanie się rozpoczęło.

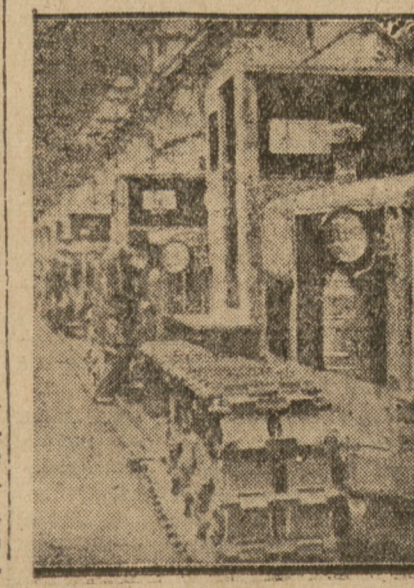
Lenin na Smolnym

24 PAŹDZIERNIKA (6 listopada) w nocy przybył do Smolnego Lenin, który ujął kierownictwo powstaniem bezpośrednio w swe ręce. Całą noc ścierały ku Smolnemu rewolucyjne oddziały wojskowe i oddziały Czerwonej Gwardii. Bolszewicy skierowali je do śródmieścia stolicy, aby otoczyć Pałac Zimowy, gdzie obwarował się Rząd Tymczasowy.

26 października (7 listopada) Czerwona Gwardia i wojska rewolucyjne zajęły dworce, poczty, telegraf, ministerstwa, bank państwa.

Przedparlament został rozwiązany.

Przemysł radziecki

Smolny, gdzie znajdowała się Rada Piotrogradzka i Komitet Centralny bolszewików, stał się bojowym sztabem rewolucji, skąd rozchodziły się bojowe rozkazy.

Robotnicy piotrogradzcy dowiedli podczas tych dni, że przebyli pod kierownictwem partii bolszewickiej dobrą szkołę. Rewolucyjne oddziały wojskowe, przygotowane dzięki pracy bolszewików do powstania, ściśle wykonywały bojowe rozkazy i walczyły ramię przy ramieniu z Gwardią Czerwoną. Marynarka nie pozostawała w tyle za armią. Kronsztadt był twierdzą partii bolszewickiej, tu dawno już nie uznawano władzy Rządu Tymczasowego. Krążownik „Aurora” ogniem swych dział, skierowanym na Pałac Zimowy, obwieścił 25 października początek nowej ery — ery, Wielkiej Rewolucji Socjalistycznej. 25 października (7 listopada)

ogłoszona została odezwa bolszewików „Do obywateli Rosji”. Odezwa ta głosiła, że burżuazyjny Rząd Tymczasowy został strącony, że władza państwowa przeszła w ręce Rad.

Rząd Tymczasowy ukrył się w Pałacu Zimowym, pod osłoną junkrów i batalionów szturmowych. W nocy z 25 na 26 października (z 7 na 8 listopada) rewolucyjni robotnicy, żołnierze i marynarze zdobyli szturmem Pałac Zimowy i zaarrestowali Rząd Tymczasowy.

Powstanie zbrojne w Piotrogradzie zwyciężyło.

II Ogólnorosyjski Zjazd Rad został otwarty w Smolnym o godzinie 10 min. 45 wieczorem 25 października (7 listopada) 1917 roku, gdy zwycięskie powstanie w Piotrogradzie było już w całej pełni i władza w stolicy znajdowała się faktycznie w rękach Rady Piotrogradzkiej.

John Reed

10 dni, które wstrząsnęły światem Pierwszy tydzień po rewolucji

Ze znanej książki amerykańskiego socjalistycznego dziennikarza Johna Reeda przyłączamy poniżej kilka fragmentów, charakterystycznych dla pierwszych dni po Rewolucji Październikowej.

W przedmowie do wydania amerykańskiego książki Reeda, Lenin pisał: „Bez zastrzeżeń polecam ją wszystkim robotnikom świata. Książkę tę chciałbym widzieć rozpowszechnioną w milionach egzemplarzy”.

WTOREK rano. Coż się stało? Dopiero dwa dni temu dookoła Piotrogradu wzbłyły się bezcelowe bandy, pozabawione przywódco. Nie mały żywioł, artyleria, ani też jakiegokolwiek planu działania. Jakim cudem zdeorganizowane masy niekaranych czerwonogwardzistów i żołnierzy zamieniły się w karną armię, poelszną obronemu przez nią dowództwo i umiejącą stawiać opór, a nawet pokonywać artylerię i kawalerię kozacką?

Zrewolucjonizowany lud nigdy nie dba o przestrzeganie zasad wojskowych. Pamiętam jeszcze armię obzarpanców rewolucji francuskiej, armie Walny i Weissenburga. Pochodząco światem ekupyli się sily pochodzących, kozaków, obzarników, szlachty, czarnych sołn, a za tym wszystkim widać było nowego cara, ochrane, łanuchy Sybiru i straszliwą groźbę niemiecką... Zwyciestwo zaś oznaczalo, używając słów Carlyle'a „apoteozie i nieskończone, tysiąclecie panowanie”.

W niedziele w nocy komisarze Wojskowego Komitetu Rewolucyjnego powrócili z frontu rozpaczeni. Wtedy garnizon piotrogradzki wybrał pięć osób — trzech żołnierzy i dwóch oficerów, bezgranicznie oddanych rewolucji — i utworzył z nich swój sztab bojowy. Dowództwo naczelne objął eks-patriota, plk Murawiew, człowiek bardzo dzielny, na którego jednak należało uważać. W Kolpinie, Obuchowie, Pułkowie i Krasnem Siole utworzono prowizoryczne formacje, które rosły w miarę tego, jak się do nich przyłączały bezładne gromady wojska, wiozącego się w pobliżu. Marynarze i czerwonogwardziści pomieszani z żołnierzami najrozmaitszych broni — piechota, kawaleria, artyleria, reprezentowane przez gromadki żołnierzy różnych pułków.

O świcie dostrzeżono pierwsze plackówki kozackie. Pojedyncza wymiana strzałów, żądania złożenia broni. Chłodne powietrze pustej równiny rozbrzmiało bojowymi dźwiękami. Bandy włóczących, grzejących się przy ogniskach, słyszały strzelanie... A więc zaczęło się... Rzuciły się na oślep w kierunku bitwy... Drogi i ścieżki za-

roły się tłumami robotników... Przyśpieszali kroku... W ten sposób, do wszystkich miejsc, w których toczyła się walka, spływały natychmiast strumienie ludzi, przyjmowanych przez komisarzy wyznaczających niezwłocznie każdemu miejsce lub pracę. Była to ich własna walka, za ich własny świat, pod dowództwem obranych przez nich samych przywódców. Dlatego właśnie najróżniejsze, czasem sprzeczne życzenia zamieniły się w jedną twardą wolę.

Uczestnicy tych walk opowiadali mi, jak marynarze strzelali, dopóki naboju starczyło, a potem poszli na bagnety, jak niewywieczeni robotnicy rzucili się na atakujących kozaków i pościgali ich z koni; jak w ciemnościach tłumy nieznanymi ludźmi, oibrymi i rzuciły się na wroga...

W poniedziałek, o północy, kozacy załamały się i przeeszli do ucieczki, pozostawiając na miejscu artylerię. Armia proletariatu ruszyła naprzód całym swym długim, poszarpanym frontem i wznadła do Carekiego, zanim wrog zdażył zniszczyć wielką rządową radicestację, z której komisarze ze Smolnego posłali w świat triumfalne hymny...

Nowiny z prowincji...

WSEWASTOPOLU miejscowy so-wiet zdobył władze. W czasie ogromnego wiecu marynarzy okrętów wojennych, stojących w porcie, zmusili swych oficerów, by przyłączyli się do ruchu rewolucyjnego i złożyli przy sięg na wierność nowemu rządowi. Niższym Nowogrodem rządzą sowiet. Z Kazania donoszą o ulicznych walkach

W Moskwie znów rozpoczęły się zadające walki. Podchorążowie i białogwardziści zajęli Kremł i śródmieście, ale ze wszystkich stron napierają na nich oddziały Wojskowego Komitetu Rewolucyjnego. Artyleria sowiecka bombarduje z pałacu Skobelewa rząd miejską i hotel „Metropol”. Na ulicach Tverskiej i Nikitkiej powyrzowano brukowce, aby wykopać okopy i wzniesić barykady. Dzielnice barłkowe i handlowe żyją w stałym ogniu karabinów maszynowych... Nie ma światła, ani telefonów, burżuazyjna ludność pochowała się po piwnicach... Ostatni biuletyn donosił, że Wojskowy Komitet Rewolucyjny doręczył Komitetowi Bezpieczeństwa Publicznego ultimatum, domagając się natychmiastowego poddania Kremła pod groźbę bombardowania.

„Bombardować Kremł!” — wołali poczciwi mieszczanie. „Nie osmiela się!”

Od Wołogdy aż do Czyty i od Pskowa do Sewastopola nad Morzem Czarnym, cała Rosja była ogarnięta płomieniem wojny domowej, która toczyła się zarówno w wielkich miastach, jak i małych wiekach. Od tysięcy fabryk, związków chłopskich, batalionów, pułków, statków na morzu, nadchodziły do Piotrogradu powitania dla nowego ludowego rządu.

Rząd kozacki telegrafował do Kiereńskiego z Nowoczerkaska: „Dowództwo wojska dońskiego zaprasza członków Rządu Tymczasowego i Rady Republiki Rosyjskiej, aby przybyli, jeżeli to możliwe, do Nowoczerkaska, celem zorganizowania walki z bolszewikami...”

Kolejarzy proklamował w całej Finlandii strajk powszechny, chcąc wprowadzić w życie ustawy, które w czerwcu 1917 roku uchwalili socjalistyczny sejm, rozwiązany przez Kiereńskiego...

Dyscyplina rewolucyjna

NASZA ciężarówka pedziła w stronę Romanowa po pustej szosie. Na najbliższym skrzyżowaniu wyłoczyło nam na spotkanie dwóch żołnierzy, machających karabinami. Zmniejszyli szybkość i maszyna stanęła. „Przepraszki, towarzysze!” Czerwonogwardziści podnieśli krzyk. Jesteśmy czerwonogwardzistami. Nie potrzebujemy przepustek... Jazda dalej, pał ich diabli.

„To jest niesłuszne, towarzysze!” — wtrącił jeden z marynarzy. „Musimy dbać o dyscyplinę rewolucyjną. W ten sposób mogliby każdy kontrrewolucjonista przyjechać samochodem ciężarowym i powiedzieć: nie potrzebuję przepustki... Przecież ci towarzysze nas nie znają...”

Zaczęła się dyskusja: i marynarze i żołnierze jeden po drugim przyznawali słusność zwolennikowi dyscypliny Sarkajac głośno, czerwonogwardziści wydobyli swe brudne „bumaży”. Wszystkie dokumenty były jednakowo, oprócz mojego, wystawionego przez Sztab Rewolucyjny w Smolnym. Wartyjności orzekli, że muszę iść z nimi. Czerwonogwardziści zaprotestowali gwałtownie, ale marynarz, który pierwszy wspominał o dyscyplinie, znów stanął po stronie wartowników. „My wiemy, że ten towarzysz jest wienny” — rzekł — „ale są rozkazy komitetu, których należy słuchać. Dyscyplina rewolucyjna...”

Nie chcąc powodować komplikacji, zsekocyłem z ciężarówką, która odjechała, przy czym cała kompania żegnała mnie, machając czapkami. Żołnierze, z którymi pozostałem, odbyli krótką naradę, potem przyprowadzili mnie do ślany i ustawili pod nią. Nagle zaświtało mi w głowie: chcąc mnie rozstrzelać. Dokoła ani żywego duszy. Jedyna oznaka życia był dym, wydobywający się z kominia jakiejś samotnej, drewnianej „daczki”, stojącej na obczu, o ćwierć mili od osy. Żołnierze oddalili się o parę kroków. Pobiegłem za nimi w rozpaczy. „Ależ towarzysze, popatrzcie, przecież to jest pieczęć Wojskowego Komitetu Rewolucyjnego!”

Popatrzyli tępo na moją przepustkę, a potem spojrzeli na siebie. „Ta przepustka nie wygląda tak, jak inne” — rzekł jeden z nich ponuro. „My, bracie, nie umiemy czytać”.

Schwyciłem go za ramię. „Chodźmy — zawołałem — chodźmy do tamtego domku. Tam znajdzie się ktoś, kto to odczyta”.

Zawahali się. „Nie” — powiedział jeden. „Dlaczego nie?” — mruknął. „Zabić niewinnego to też nie byle co...” Podeszliśmy do domku i zastukałiśmy we drzwi. Nieka, tęga kobieta otworzyła i cofnęła się przerażona. „Nic o nich nie wiem. Nic nie wiem” — bełkotała nieprzytomnie. Jeden z moich strażników wyciągnął do niej przepustkę. Znow zaczęła krzyczeć. „Tylko przeczytajcie, towarzyszeko!” Lekkiwie wzięła papier i szybko przeczytała na głos: „Okaziciel niniejszego, John Reed, jest przedstawicielem amerykańskiej socjal-demokracji, internacjonalista...” Żołnierze znów naradzali się na szosie. „Musimy was odprowadzić do ko-

mitetu pułkowego” — powiedzieli po chwili.

Dreptaliśmy po zabłoconej szosie w coraz gęstszym mroku. Grupki żołnierzy, które spotykaliśmy, otaczali nas dokoła, epoglądając na mnie podejrzliwie. Moja przepustka przechodziła z rąk do rąk, wśród wściewłych spojrzów o to, czy należy rozstrzelać natychmiast, czy też nie...

Wiłam Was, Towarzyszu

BYŁO już zupełnie ciemno, gdyśmy zbliżyli do niskiego budynku, stojącego przy szosie — koszarów drugiego Carekosielskiego Pułku Strzelców, kilku żołnierzy, walających się przy wejściu przykoczono do nas z gorączkowymi pytaniami: Szpieg? Prowokator? Weszliśmy na górę po krętych schodach. W środku ogromnej pustej sali stał piec, a na podłodze, na srebręgu przez grali w karty, rozmawiali, śpiewali lub spali żołnierze. Było ich około tysiąca... W suficie widniała dziura, wywiercona pościkiem Kiereńskiego...

Gdy zjawiliem się w drzwiach, zapanaowała nagle cisza i wszyscy zwrócili się w moją stronę. Zaczęli się zbliżać, najpierw powoli, potem coraz przedziej, przy akompaniamencie gniewnych okrzyków. Twarze wyrażały nie-nawid.

„Towarzysze! Towarzysze! Komitet! Komitet!” wołał jeden z eskortujących mnie żołnierzy.

Tum stanął i zamknął się dokoła mnie, szemrając głośno. Z tylnych szeregów przepchnął się naprzód huda-wy młodzieniec z czerwona opaską na ramieniu.

„Co to za jeden?” zapytał cstro. Dwaj żołnierze pośpieszyli z wyjaśnieniami. „Gdzie jest ta przepustka?”

Przełożył ją uważnie, obrzucając mnie przenikliwym spojrzeniem. Po chwili uśmiechnął się i zwrócił mi przepustkę.

„Towarzysze! To jest amerykański towarzysz. Ja jestem przewodniczącym komitetu i wiłam was, towarzyszu, serdecznie w imieniu pułku...”

Gniewne szemranie zamieniło się w powitalny ryk i wszyscy tłoczyli się ku mnie, chcąc uścisnąć moją rękę. „Wysięcie jeszcze obiadu nie oddi? Myśmy już skończyli. Idźcie do oficerskiego klubu, tam jest kilku ludzi, którzy, mówią po waszemu...”

Ze wszystkim mój

WRACALEM do Piotrogradu, siedząc obok robotnika, kierowcy samochodu ciężarowego, napelnionego czerwonogwardzistami. Nie mieliśmy nafty, więc jazda odbywała się po ciemku. Szosa była zapchana armią proletariacką, powracającą do domu, i świeżymi rezerwami, śpiącymi na jej miejsce. W ciemnościach można było rozróżnić ogromne ciężarówki, podobne do naczej, baterie artylerii, furgony i wozy. Tak samo jak i my — wszyscy jechali bez świateł. Pedziłiśmy naprzód, ekacząc w prawo i lewo, aby uniknąć katastrof, które wyławały się nieuchronnie, zawadzaliśmy kolami o przeszkody i eluchaliśmy goniącego nas wymyślenia pieszych...

Wzdłuż horyzontu rozpostarły się różnobarwne światła stolicy, nieporównanie wspanialszej w nocy, niż za dnia. Wydawać się mogło, że na pustej równinie rozsypano klejnoty... Stary robotnik trzymał kierownicę jedną ręką, a drugą wyciągał triumfalnym gestem ku świecaemu w oddali miastu. „Mój!” wołał, a twarz mu jaśniała. „Teraz już ze wszystkim mój! Mój Piotrograd!”

Tłumaczenie Aleksandra Dobrota

S. Kaftanow

MINISTER SZKÓŁ WYŻSZYCH ZSRR

Rozwój kultury narodowej południowych republik radzieckich

REWOLUCJA Październikowa, zadając śmiertelny cios kapitalizmowi, usunęła również jarzmo ucisku narodowościowego, pod którym uginęły się narody, wchodzące w skład byłego imperium rosyjskiego. Polityka carskiej Rosji, tego osławionego „wzięcia narodów”, ekazywała podległość jej nacji na wegetację kulturalną. Dopiero rewolucja 1917 r. dała narodom radzieckim możliwość rozwoju ich kultury narodowej i wzajemnej wymiany wartości duchowych, opartej na zasadach pełnego równouprawnienia.

Każda z szesnastu republik, tworzących rodzinę Związku Radzieckiego, posiada szeroko rozgałęzioną sieć szkół, uniwersytetów, bibliotek, teatrów i instytucji kulturalnych. Ośrodkiem ożywionej działalności naukowej są Akademia Nauk, które mają swą siedzibę w stolicach republik i skich.

JEDNYM z najbardziej zacofanych krajów carskiej Rosji był Kazachstan, gdzie człowiek umiający pisać i czytać należał do rzadkości. W szkołach kazachskich pobiera obecnie naukę 700 tys. uczniów, a alfabetyzm, będący od wieków zmartogą tego kraju, został prawie zupełnie zlikwidowany. Kazachstan nie posiadał dawniej ani jednej wyższej uczelni, teraz zaś rozporządza 23-ma wyższymi i 90-ma specjalnymi szkołami średnimi. Prasa kazachską reprezentują cztery czasopisma i 134 dzienniki. Kraj ten posiada własną wytwórnię filmową, konserwatorium, operę, kilka teatrów dramatycznych oraz 50 z górą zakładów naukowo-badawczych. Zorganizowany przed dziesięć laty oddział Akademii Nauk ZSRR, został ostatnio przekształcony w samodzielną akademię republikańską, dysponującą 16 instytucjami i szeregiem zakładów naukowo-dosлідzawczych, zatrudniających około tysiąca pracowników naukowych. Awangarda kultury Kazachstanu są nowe kadry inteligencji, młodzi naukowcy, pisarze i ludzie sztuki.

Podobny proces rozwoju kulturalnego obserwujemy również w Kirgizji. W krótkim czasie zrealizowano w tej republice zasadę obowiązkowego powszechnego nauczania tak, że alfabetyzm, który był zjawiskiem nagminnym, należy już dzisiaj do przeszłości. Kirgizja posiada obecnie 1500 szkół, do których uczęszcza 200 tys. dzieci. W kraju tym nie było dawniej ani jednej szkoły średniej (nie mówiąc już o wyższych uczelniach), po rewolucji zaś powstały tu 33 specjalne szkoły średnie i sześć szkół wyższych. W czasie wojny zorganizowano kirgiski oddział Akademii Nauk ZSRR z 23-ma zakładami naukowymi. Naród, który w przeszłości nie posiadał żadnego piśmiennictwa, szczył się teraz własną literaturą, sztuką, wydawnictwami naukowymi i prasą. Kirgisy poeci, prozaicy, muzycy opiewają w swoich utworach piękno własnej ojczyzny. Po całym kraju rozlane są setki kinoteatrów, ponad 300 czytelni, 507 klubów, 207 bibliotek i 10 teatrów.

Kurs słowianoznawczy w Warszawie

W dn. 4 bm. nastąpiło otwarcie Kursu Słowianoznawczego zorganizowanego przez Wydz. Naukowy Komitetu Słowiańskiego w Polsce.

Wykład inauguracyjny wygłosił St. Trojanowski — sekretarz Komitetu.

Drugi z kolei wykład, który wygłosił dr M. Szulkin — kierownik Wydz. Naukowego Kom. Słowiańskiego w Polsce, odbędzie się w czwartek dn. 6 bm.

NOWELE WŁOSKIE
L. WŁASZCZYKOWSKI

UK TRIUMFALNY
L. REMARQUE

DZWONY BAZYLI
L. ARAJO

OLAS BREUGNON
R. ROLLAND

MARYSIENKA
BOY-ZELEŃSKI

DON KICHOT
M. CERVANTES

SPWYD WIEDZA

WARTO wreszcie poświęcić kilka słów pięknej i górzystej Gruzji. Kultura gruzińska, należąca do najstarszych w świecie, pozbawiona była za czasów carskich odpowiednich warunków rozwoju. Także i w tym kraju rozpoczęto pracę oświatową od likwidacji zastraszającego analfabetyzmu. Do tej pory otworzono w Gruzji 3000 nowych szkół powszechnych i średnich; ilość uczącej się młodzieży osiągnęła liczbę 60 tysięcy. Sieć szkół wyższych obejmuje 20 uczelni. Gruzjińska Akademia Nauk opublikowała w ostatnich 5 latach ponad 1000 prac z najrozmaitszych dziedzin naukowych.

Gruzjińska literatura, opierająca się na bogatej tradycji przeszłości, wydała plejadę utalentowanych poetów, prozaików i dramaturgów. Gruzjińska sztuka teatralna, muzyczna i plastyczna zdobyła sobie jedno z pierwszych miejsc w twórczości narodów Związku Radzieckiego. Gruzja posiada 50 teatrów (przed rewolucją było ich pięć) i jest ponadto poważnym ośrodkiem sztuki filmowej. Tyfliska wytwórnia filmowa, która należy do największych w kraju, wyprodukowała znaczną ilość filmów, znanych nie tylko w ZSRR ale i za granicą.

„Rozwój kultury narodowej — jak powiedział Mołotow — możliwy jest dzięki socjalistycznej polityce równo

uprawienia i bractwa narodów. W polityce tej tkwi moc radzieckiej demokracji oraz jej wielkie znaczenie dla postępowego rozwoju narodów świata”.

(Tłumaczenie z rosyjskiego)

Mikołaj Rylenko

Przełożył Jan Trzynałowski

Surowej nam zadumy dziś nie brońcie,
Nie śmiećcie pytać o miniony czas:
Milczenia nauczyła nas na froncie
Śmierć, ni na krok nie odstępując nas.

Bo ona inną miarę odczuwania
Na stromej drodze narzuciła nam.
Stąd się bluźnierstwem wydają pytania
Naszych najbliższych, jak żyliśmy tam.

Nam było dane wszystko ponad miarę,
Odwaga w boju, miłość zmyta krwią,
Traciłszy przyjaciół, krewnych, — wiary
Nie utraciliśmy w ojczyznę swą.

Nie wspominajcie ciężkich godzin tamtych
Słowem „westchnieniem” w czas wybrany źle.
... I pamiętajcie, jak stał milcząc Dante,
Choćby odwiedził piekło tylko w śnie.

Petro Werszyhora

Chrzest partyzancki

Przełożył Leopold Lewin

Drukujemy poniżej fragment głośnej powieści partyzanckiej Bohatera Związku Radzieckiego gen. Petra Werszyhora, szefa sztabu słynnych oddziałów partyzanckich Kowpaka. Werszyhora uzyskał w roku bieżącym za „Ludzi o czystym sumieniu” nagrodę Stalinowską.

Nasza grupa, nazywana trzydziestą kompanią, składała się z osiemnastu fizylierów, kapitana Bereżnego, mnie i radiotelegrafistki Ani Malenkiej. Wszyscy byliśmy jeszcze właściwie kandydatami na partyzantów. Szeregowi partyzanci i dowódcy spoglądali na nas sceptycznie. Wystarczyło, by w marszu coś wydarzyło się w naszej kompanii, by zlamano się koło lub zagnął koń, który ugrzązł gdzieś w błocie — aby przejeżdżający Kowpaka z wyrzutem polował głową i odjechawszy na bok rzekł do swych chłopców nie głośno, jednak tak, abyśmy i my słyszeli:

— Przysiągają tu wszelakich... jednym słowem — spadochroniarze... I już tylko dla swoich dorzucał jakieś mocne słowa, które tonęły w luźnym śmiechu siedzących na wozach partyzantów.

Na drugi dzień po sforsowaniu Desny wypadło nam czatować w zasadce na magistrali, prowadzącej do Sońnicy na Czernihowszczyźnie.

Nasza kompania, wzmocniona jedną rusznicą przeciwpancerną, zajęła pozycję na skraj lasu, gdzie był rów, porośnię krzakami. Podminowaliśmy mostek nad rowem.

O pięćdziesiąt metrów od nas ulokował się kompanijny tabor. Radiotelegrafistka zarzuciła antenę na drzewo, połączyła się z oddziałem i nadawała radiogram. Poszedłem do placówki. Chłopcy zmoradowani bezustannie marszami, spałi. Zdręmadłem się i ja.

Zbudził mnie zbliżający się loskot. Rozsunąwszy gałęzie chróśniaka ujrzałem dwie duże ciężarówki i jedno auto osobowe. Zbliżyły się do podminowanego mostku.

— Samochód, Niemcy! — krzyknąłem. Żołnierze, przetrząsły zaspane oczy, chwycili za automaty. Tymczasem zagrzmiła rusznica, znajdując się po lewej stronie drogi... Osobowe auto zatrzymało się. Jedną z ciężarówek od razu zaatakowało osiemnaście automatów. Ale auto zatrzymało się za daleko, ogień z automatów okazał się niezbyt celny.

Miałem przy sobie aparat fotograficzny. Trzymając się skraj lasu, pobiegłem na prawo. Skąd były lepiej widoczne auta, z których wyskakowali Niemcy.

Gdy przebiegłem czterdzieści metrów, ujrzałem, że większość fizylierów biegnie za mną. Las w tym miejscu się kończył i pomiędzy nim i drogą było kilka wykarbowanych pni. Rzuciliśmy się z bólow ku maszynom, lecz w tej chwili zaczął w nas bić ręczny karabin maszynowy. Odległość między nami i autem nie przekraczała pięćdziesięciu kroków. Śledziłem albo ośmiu fizylierów, którzy pobiegli za mną, wpadło w jamy po wykarbowanych pniach, ukrywający głowy przed salwą karabinu maszynowego.

Kiedy strzelanina ustała, od razu, jakby na rozkaz, zaatakował

my auta. Niemców nie było widać. Rozczarłem się wokół i zauważyłem, że w niegłębokim rowie przydrożnym poruszało się i pędziło coś zielonego. To byli Niemcy, a ściślej mówiąc, zady Niemców, przyciśniętych do ziemi. Górne części tułowia i głowy bardzo rzadko i to tylko na sekundę pojawiały się na horyzoncie, ale tyłków, tłustych esesowskich tyłków meglęboko rów nie mógł ukryć.

Wszystko, co było dotychczas — i mój bieg i skok do rowu — działo się w afelcisz i kiepsko pamiętam, jak to się stało. Ale zielone, tłuste zady esesowców bardzo mnie rośmieszczyły. Zawolałem:

— Chłopcy, bić ich w d...!

I zaczęliśmy strzelać. Nagle, pod wpływem strzałów, jak widać, uwalnie śmiertelnych zaczęły z rowu wylać głowy. Niektórzy Niemcy, widząc, że rów ich nie uratuje, próbowali uciec. Nasz ogień wciąż się wzmagał. Niemcy nie strzelali prawie zupełnie. Zachciało mi się poswawolić. Wyciągnąłem aparat fotograficzny, wypełniłem z jamy i skierowałem go na jednego z fryców, który miotał się po polanie. Z początku biegł zgięty, potem, trafiony widocznie serią z automatu w nogę, czuł się na rękach — to wszystko widziałem w wizjerze FED'a*).

W pewnej chwili silne pchnięcie z tyłu i uderzenie w kark zwały

*) Aparat fotograficzny radzieckiej marki — z fabryki im. Feliksa Dzierżyńskiego — (przyp. tłum.).

Konstanty Simonow

Przełożył Jan Trzynałowski

CZOŁG

On tędy pełzi. Potrójny rowów rząd.
Sieć wilczych jam, z dębowych kłód szczeciina...
Tutaj trafiono go i ujęć chciał stąd,
Gdy gąsienicę mu zerwała mina.
Ale lekarza w polu skądże wziąć?
Poderwał się, unosząc swoje rany,
Z rozbitym żelaziwem chce się piąć,
Na ranny bok padając nieustannie.
On tu — jak taran, wszystko miażdżąc w pył,
Ukośmem pełzi po własnych krwawych śladach.
Aż wreszcie legł strzaskany i bez sił,
Zdobywszy trudne to zwycięstwo dla nas.

Nade dniem w kurzu drogi przyszył w step
Czołg dyszące wciąż tolotem i benzyną
I chciały ten kaleki czołg strzyp
Zakopać w stratowany żwir i gilę.
A on doprawdy, jakby prosił ich —
I poprzec sen wczorajszy bój chciał przeżyć,
Upierał się co sił miał w szczątkach swych
I groził im raną strzaskaną wieży.
Bo widny był daleko w stepach, hen,
Pokryliśmy rozbity czołg kurhanem,
U szczytu znak — niech gwiazda poprzec sen
Przepląwa mu — zwycięstwa wieczna pamięć.

Skoro by pomnik musiał dla tych wzniesić,
Którzy w pustyni legli tu dokoła,
To na granicę bym tej walki trześć
Postawił — czołg o pustych oczodołach.
Wykopaliśmy go tak, jak w ziemi tkwi,
W żelaza strzypach zgłębionych i porwanych,
Bo chwala zwycięstw jest w tych rdzach i krwi.
W tych szramach, zgłębieniach, wypalonych ranach.
Na tym granicę niech po wieki trwa
I jako świadek głosi w świecie całym,
Że to zwycięstwo ciężko przyszło nam
I że wróg męzny był. Tym większa nasza chwala.

A. Jegorow

Rówieśnicy Października

(KORRESPONDENCJA WŁASNA „ROBOTNIKA”)

Moskwa, w końcu października. Jasne światło tysiąca żarówek elektrycznych zalewa główną salę Centralnego Domu Czerwonej Armii w Moskwie, Stolica Związku Radzieckiego składa dzisiaj hołd rówieśnikom Października, urodzonym przed 30 laty w miesiącu Wielkiej Rewolucji Rosyjskiej. Za stołem przydziu

siadają trzydziestoletni mieszkańcy Moskwy, którzy przyczynili się znacznie swoją pracą do podniesienia poziomu życia gospodarczego, społecznego i kulturalnego kraju.

Ludzie ci nie przeżywali pamiętnych dni rewolucyjnych na barykadach Moskwy i Piotrogródu, nie znaleźli niebezpieczeństwa wojny domowej na rozległych stepach Ukrainy i Donu i b. w tajgach Syberii i kraju amurskiego. Większość z nich ponosiła jednak wielkie zasługi wobec ojczyzny, celując w waleczną piersią przed najazdem hitlerowców, lub przy czyniając się swym talentem i wyekierowaniem do umocnienia potęgi kraju. Młode twarze solenizentów, na których malują się wspomnienia przeżyć wojennych i dostojęstwo twórczej pracy, zdradzają wielkie wzruszenie. — Rówieśnicy Października podchodzą na wezwanie przewodniczącego kolejno do trybuny i wygłaszają krótkie przemówienia do zebranej tłumnie publiczności. Głos ich, zrazu niesmiały i cichy, nabrzmiewa po kilku słowach szczerą i niekłamana serdecznością.

Syn tkacza profesorem

W tej chwili przemawia właśnie Wasyl Laptiew.

Opowiada o tym, jak ukończył przed dziesięć laty fabryczną szkołę zakładów samochodowych i jako ślusarz dostał się do brygady Amerykanina Jo. Jo pracował 15 lat u Forda, a

kiedy został stamtąd wyrzucony na bruk, przyjechał za chlebem do Związku Radzieckiego. Spojrzawszy z niedowierzaniem na małego Laptiewa, Amerykanin szepnął naczelnikowi cęchu na ucho: „z niego chyba nic nie będzie”. Naczelnik był jednak innego zdania i chłopiec został przyjęty do pracy. Po kilku tygodniach zaoponował młody ślusarz swoją pracowitością i pomysłowością Laptiew ukończył w międzyczasie wieczorną szkołę średnią i rozpoczął studia uniwersyteckie, korzystając ze stypendium państwowego. Dyplom inżyniera uzyskał w r. 1941, a więc w czasie kiedy cały kraj przeżywał najcięższe dni wojny i wróg znajdował się pod murami Moskwy. Młody inżynier wziął się na front, ale ojczyzna potrzebowała zdolnych specjalistów, którzy by kierowali pracą fabryk, produkujących dla potrzeb frontu. Wasyl Laptiew jest obecnie kierownikiem warsztatów w największej fabryce moskiewskiej „Sierp i Młot”.

Z kolei wystąpił na wieczorze, poświęconym rówieśnikom Października, oficer Czerwonej Armii i bohater Związku Radzieckiego, Aleksander Pietrow. Jest to były nauczyciel, w czasie wojny pilot, mający za sobą 200 lotów bojowych. Następnie zapoznaliśmy publiczność z Mikołajem Ledniewem, doktorem nauk fizyczno-matematycznych i profesorem Uniwersytetu Moskiewskiego. Ledniew, który jest autorem dziesięciu dzieł naukowych, napisał swoją pierwszą pracę jako student drugiego kursu. W 1944 r. uzyskał stopień kandydata nauk fizyczno-matematycznych; jego działalność naukowa zdradza niepopolite zdolności, które pozwoliły na uzupełnienie osiągnięć i wykazanie szeregu błędów w koncepcjach wybitnych uczonych francuskich. Lechniew mówi z wdzięcznością o przychylnym ustosunkowaniu się państwa radzieckiego do garmańczej nauki młodzi, co pozwoliło jemu, synowi tkacza, osiągnąć tak znaczne sukcesy naukowe.

Ludzie dobrej woli

Obrzymie wrażenie wywarło na obecnych przemówienie zasłużonego artysty Rosyjskiej Federacyjnej Republiki, Olgie Lepieszyskiej. Ujęła ona słuchaczy żarem swych słów, poświęconych ojczyźnie i narodom słowiańskim. Lepieszyska, która jest laureatką nagrody Stalinowskiej, ukończyła w 1933 r. szkołę baletową w Moskwie, po czym rozpoczęła występy na pierwszej scenie Związku Radzieckiego: Teatru Wielkiego w Moskwie, Tancerką ta występowała podczas wojny często przed żołnierzami na froncie. W ostatnich latach zwiędziała ona Jugosławie, Węgry, Polskę, Rumunię i Bułgarię.

W bieżącym roku brała Lepieszyska udział w międzynarodowym festiwalu młodzieżowym w Pradze, o którym zechowała niezapomnianie wspomnienia. Uczestnicy festiwalu zamianowali jedność młodzieży demokratycznej świata oraz swą sympatią dla ZSRR i młodzieży radzieckiej. W pamięci tancerki utkwił w szczególności następujący szczegół: kiedy odwarżano w balce Krejncina („Córka narodu”) rolę młodej partyzantki, która dostała się do niewoli niemieckiej i przechodziła katuse bestialskiego śledztwa, podeszła do niej młoda dziewczyna czecka i ścisłała ją długo, obejmując w miłczeniu. Taniec przypominał jej bowiem jej własne przeżycia obozowe, po których pozostała pamiętka w postaci numeru, wypalonego na ręku przez Niemców w Oświęcimiu.

„Przekonaliśmy się raz jeszcze za granicą — zakończyła Lepieszyska — że droga twórcza, po której kroci sztuka i człowiek radziecki, jest szlachna. Jest to bowiem sztuka, która uczy radości życia i wskaże drogę postępu wszystkim ludziom dobrej woli”.

(Tłumaczenie z rosyjskiego)

Zyczenia spółdzielców polskich dla spółdzielców radzieckich

Spółdzielcy polscy wysłali do spółdzielców radzieckich następującą depeszę:

„Prezes I. Chołtów —

Centroszuj Moskwa

Z okazji 30-lecia zwycięskiej rewolucji proletariackiej, spółdzielczość polska za Waszym pośrednictwem przesyła Narodom Związku Radzieckiego życzenia pełnego rozkwitu pierwszej socjalistycznej republiki świata.

J. Zerkowski
E. Pszczykowski

*) Kapitan.